Yunan - İtalyan

Bundan başka, Yunan milletini, millî hükûmet aleyhine imaleye, veya hiç olmazsa ona muarız gibi göstermeğe çalışıyorlar. Bu maksadla, italyanca gazetelerde, sözde Atina mahrecli bir telgraf neşrettirerek, Yunan hükûmeti tarafından sansür marifetile gûya gizlenmeğe çalışılan ve Stefani Ajansı tarafından ifşa edilen hâdiselerin Yunan efkârı umumiyesinde muazzam bir tesir yaptığını iddia ediyorlar.

Bu telgrafta, Britanya garantisi verildiği sırada, İngiliz hükûmetinin, Yunanistana, Epirde, Arnavudluğu da ihtiva eden bir Eelen hükûmeti ihdasını vadettiği de ilâve olunuyor. Telgraf, Metaksas hükûmetinin muhafaza ettiği bitaraflığın sırf şekilden ibaret olup olmadığı hakkında, Yunan mehafilinde tereddüd hüküm sürdüğü, zira, Arnavudluk hududundaki İngiliz ajanlarının faaliyetine mümanaat edilmediği ve Yunan sahillerile Yunan adalarının muhtelif noktalarında, Britanya deniz kuvvetlerinin emrine amade 200 tane «shell» tüssü mevcud bulunduğu iddiasile bitmektedir.

13 ağustos

İtalyan zimamdarları, Yunan milletile Yunan ordusunun hükûmete karşı ayaklanmasını tahrik etmek veya böyle bir ayaklanmanın mevcudiyetine inandırmak hususundaki safdilâne gayretlerinde ısrar ediyorlar. Bu defa dahi, Atina mahrecli telgraflar şeklinde gösterilen ve yalnız İtalyada neşredilmekle kalmayıp, İtalyan radyosu tarafından, memleketimize işittirmek maksadile yunanca olarak verilen suiniyete müstenid tasniatı başka türlü izaha imkân yoktur. Bu yeni telgraf, 250 subayın, Başvekilin harici siyasetini takbih ettiğini ve, mihvere, kazanacağı zaferden sonra iltihak etmektense, evvel iltihak etmesinin, Yunanistan için müreccah olduğunu söylediklerini haber vermektedir. M. Metaksas'ın, Atinada, Büyük Britanya lehinde olarak tefsir edilen son nutkile gûya alâkadar bu hareket, hükûmeti müşkül bir mevkide bırakmış. Şurası kayda değer ki, bu garazkârane neşriyatı tasni edenler, Başvekilin nutkunun neden dolayı İngiliz taraftarı olduğunu izah edecek delâil bulamayınca, M. Metaksas'ın, «uzun zaman devam edecek» bir harb içinde bitaraflıktan bahsettiğini ve Atina Ajansının, M. Metaksas'ı, Yakınşarkta, Mustafa Kemalden sonra en mühim devlet adamı diye tavsif eden İngiliz gazetelerinden makaleler iktibas ettiğini ileri sürüyorlar.

Gayda'nın tahrikâtı

Ayni zamanda, İtalyan matbuatı, «Tomori» gazetesinin bir makalesini iktibas ediyor. Tomori, bu makalede, Yunan milletine, Arnavudluğun arkasında İtalyanın bulunduğunu, «General Metaksas tarafından sevk ve idare edilen» zimamdarlarının ümid ettikleri gibi, İngiliz donanmasının namağlûb olmadığına inanmamasını ihtar ediyor, «artık, cinayetlere tahammül kabil değildir ve daimi bir sulh temin edecek olan adaletin teessüsüne hiçbir şey mâni olamıyacaktır.» diyor.

Diğer taraftan, Palazzo Chigi'nin, resmî İtalyan noktai nazarını tefsir için mutad olarak kullandığı M. Gayda «Arnavudluk için adalet istiyoruz» başlıklı uzun bir makalede şunları iddia ediyor:

1 — Davud Hocanın katli, maktulün vatanperverane faaliyetinden dolayı, Atinada kararlaştırılmış ve hazırlanmıştır.

2 — Helen hükûmeti, Arnavudluk istiklâline ve hududlarına hürmet etmektedir. Bilâkis, mes'ul hükûmet mehafili ve askerî mahfiller, tehdidler ve entrikalarla ve İtalyan müsellâh kuvvetlerine karşı kaba hakaretlerle Arnavudluğu tahribe çalışmaktadırlar. Gurur itibarile Polonyalılardan aşağı kalmıyan Yunanlılar, bir Yunanlının en az on İtalyana bedel olduğunu, Arnavudluk arazisinde yayıyorlar.

3 — Çamuryada ve Yunan hâkimiyeti altındaki diğer Arnavudluk topraklarında, Arnavudlar ekalliyet değil, bilâkis ekseriyet teşkil etmektedirler.

4 — İtalya, Yunanistanın kendisile dostluk tesis etmesini ve el birliği yapmasını yahud hiç olmazsa Yunanistanın mes'ul bir ihtiyatkârlık muhafaza etmesini arzu etmiş, fakat Helen hükûmeti, İtalyanın samimî hislerine mukabele etmek istememiştir. Bilâkis, İtalyanın harbe girdiğinin hemen ferdasında, M. Mussolini'nin beyanatına rağmen, Yunanistan, Arnavudluğu vurmak için hududdaki faaliyetini arttırmış ve sahillerile limanlarından serbest geçid vermek suretile, Britanya kuvvetlerine yardım vadetmiş, bu suretle, İngilterenin açıktan açığa suç ortağı, gizli müttefiki ve tahrik ajanı olmuştur.

5 — Britanya kuvvetlerinin tükenmezliğine inanan Yunanistan, iki yüzlü ve tehlikeli bir işe girişmiş, Arnavudluğa ve Arnavud ahaliye karşı yaptığı hareketlerle, bu işi nihaî noktasına götürmüştür. Tehlikeli ve vahim bir hata. Zira, M. Ciano, nutuklarından birinde, Arnavudluk hududlarının İtalya için mukaddes olduğunu, onları müdafaa etmenin de keza mukaddes olduğunu kat'iyetle söylemişti. Yunanistanın, bu açık sözlerin manasını anlamadığı görülüyor. Yunanistan, mihver devletlerine karşı hatalar, entrikalar ve tahrikât macerasına atılmak ve millî hürriyetleri ihlâl siyasetine iştirak etmek istemiştir.

Avrupa tarihinin bu kat'î anında, bu gibi mes'uliyetli hatalara göz yumulamaz.»

14 ağustos

Bugün, İtalyan matbuatının açtığı mücadele, nihaî haddine varmıştır. Hemen bütün gazeteler, Gayda'nın noktai nazarlarını daha şiddetli bir lisanla tevsi eden yazılar neşrediyorlar. Yunanistan, ötedenberi, İtalya aleyhdarı bir siyaset takib etmekle ve İtalyan kuvveti hakkında yanlış fikre saplanarak, Arnavudlara zulmetme devrinin kapandığını anlamamakla; İtalya tarafından verilen garantinin kıymetini takdir etmemekle; Çekoslovakya, Polonya, Norveç, Hollanda, Belçika ve Fransanın uğradıkları akibetten dersalacağı yerde, mihver devletleri aleyhine bir tahrikât siyaseti takib etmekle ittiham ediliyor.

Makaleler, Arnavudlara yapılan zulmün devamına, İtalyanın gözyumacağımı ve muahedelerin, arazi bakımından, münasib şekilde tadilile, Arnavudluğa da hakverilmesinin zarurî olduğunu ilâve etmektedir.

Fena ihtimaller hatırlatılıyor

Hattâ, «Messagero» gazetesi, Arnavudluğun mülkî tamamiyetini, gayet kısa bir zaman içinde tatmin etmek şart olduğunu söylüyor.

Yunan Beyaz Kitabı

— 3 —

İtalyan tahrikâtı artıyor

Roma matbuatı, Atinaya hep «fena ihtimalleri?» hatırlatarak ateş püskürürken

Helli kruvazörü torpilleniyor

Harbine dair

«Tevere» gazetesi, Yunanistan için «kötü ihtimaller mevcud olduğunu peşinen haber veriyor.

«Popolo di Roma» Venedik hâkimiyeti devrinde, İtalyanın Adriyatik sahiline ve Korfuya getirdiği medeniyeti hatırlattıktan sonra, Avrupanın yeniden tanzimi plânına, Adriyatik denizile Karadeniz arasındaki bütün mıntakanın dahil bulunduğunu ilâve ediyor.

Yunanistanın, Arnavudluk topraklarına nasıl tesahübe muvaffak olduğunu ve bu araziyi, Yunanlılaştırmağa nasıl çalıştığını izah eden «Tribuna» gazetesi, Helen hükûmetini, bugünkü siyasetile ne maksad takib ettiğini, bazı icraatının manası ne olduğunu izaha davet ediyor, bazı kabahatlerin daima pahalıya mal olduğunu, şu sırada, bu gibi kabahatlerin daha fena akibetler tevlid edeceğini söylüyor.

«Regime Fascista» gazetesinde, Farinacci, Davud Hocanın kafasını, muhtelif kasabalarda kezdirmenin başka memleketlerde dehşet uyandırmasına muka - bil, bunun, Yunanistanda, alelâde bir hâdise teşkil ettiğini, Ermeni kıtalinin, Yunanlılar tarafından yapılan Arnavud kıtali yanında sönük kaldığını iddia ediyor. Ayrıca, İngilizlerle Fransızların, İtalyayı istihdaf eden sevkulceyş sebeblerden dolayı, Çamuryayı Yunanistana verdiklerini söylüyor ve nihayet, İtalyanın, Hocanın katli gibi cinayetlere müsamaha edemiyeceğini ve eski ve yeni hesabları, cezrî vasıtalarla tesviyeye amade olduğunu Yunanistana ihtar ediyor

İsnad çerçevesi genişlerken..

Ayni mevzua avdet eden Gayda, yazdığı uzun bir makalede:

1 — Hocanın katli münferid ve arızî bir hâdise olmayıp, Yunanistanla Bü-

[Arkası sahife 2 sütun 3 de]

Şehrin içinden

Kitab sergisinde...

Düşündüm ki bizde kitabın tek sergisi vardı; eğer öteki sergiler çoğalırsa...

Beyoğlu Halkevinde kitab sergisinden bir köşe

Yazan: **Salâhaddin Güngör**

Beyoğlu Halkevinde hazırlanan dördüncü kitab sergisi dün sabah açıldı.

***

Üzerinde belki yüz kere durulan ezeli bir şikâyet mevzuumuz vardır:

— Bizde kitab okunmuyor!

İkide bir gazetelerde anket açarız:

— Halka okutmak için ne yapmalı?.

Dün, Beyoğlu Halkevinde açılan kitab sergisini gezerken sorulup sorulup da bir türlü cevabı alınamıyan bu müzmin sual aklıma geldi:

— Ne mi yapmalı dedim, gayet basit... Ekrem Turun önayak olduğu bu hayırlı teşebbüsü örnek tutmak kâfi!..

Her yıl içinde çıkan kitabları böyle derlitoplu bir salonda teşhir etmek ne güzel şey! Hem bu serginin bütün kazancı, yalnız kitab meraklılarının işlerine yarayan eseri, kitabcı camekânları önünde silik bir gölge gibi dolaşmak zahmetine katlanmadan kolaylıkla arayıp bulabilmelerinden ibaret de değil!.

Bir kitab meraklısı, hiç bir kitab satın almağa mecbur olmaksızın burada vakti varsa, bütün eserleri tetkik edebilir. Beğendiği kitabın fiatını kesesine uygun bulursa, sergi memuruna müracaat ederek bir vesika alır. Bu vesika ile beğendiği kitabı, yüzde on noksasına, kitabcıdan rahatça tedarik eder. Kitab sergisinin bir başka faydası da şu: Vitrinlerde teşhir edilen kitablar hiç bir tasnife tâbi olmadıkları gibi sık sık da yerlerini değiştirirler.

Bir kitabı, bir hafta sonra, ayni camekânda göremezsiniz. Halbuki, Beyoğlu Halkevindeki sergide kitablar o kadar güzel tasnif edilmiş ki insan, istediği eseri, etiketlere şöyle bir bakınca elile koymuş gibi buluyor. Bütün kitablar ,ayrı ayrı raflarda... İstanbulda nekadar kütübhane varsa, hepsi de bir sene zarfında bastıkları eserlerden makbuz mukabilinde birer nüsha göndermişler. Yalnız bir kütübhane müstesna!..

Halkevinin kıymetli müdürü Ekrem Tur, bu arada bana anlatıyordu:

«— Sergiyi gezmeğe gelenler arasında, kitab piyasasının merkezi olan Babıalîye, senede bir defa bile uğramayan kimseler var. Bu da gösterir ki her sergi ziyaretçisi, yepyeni bir «kitab karii» dır. Serginin temin ettiği asıl büyük fayda da işte burada!.. Gayemiz, yalnız kitab okuyan bir nesil yetiştirmesi değil, bu nesli birer de kütübhane edinmiş görmektir. Ayda yüz elli lira kira ödiyenlerin apartımanlarında çok defa üç düzine kitabı alacak bir rafla üzerinde iki satır yazı yazacak bir masa bulamazsınız. Düşündüm:

İlkönce, halkımızın kitaba karşı olan bu lâkaydlığını gidermek lâzım. Bu da ancak onu kitabla karşı karşıya getirmekle olur. Gördüğünüz sergi, işte o düşünceden doğdu. Kitabı sevenler, onu biriktirmek için de arzu duymakta gecikmezler.

Bugün açtığımız dördüncü kitab sergisinde 549 eser teşhir edilmiştir. Dördüncü kitab sergisini, bir beşincisi, bir altıncısı takib edecek ve bu sergiler, böyle daima bir senelik memleket neşriyatına ayna hizmetini görerek devam edecektir.

Bir hafta sonra, evimizde bir de karikatür sergisi açacağız. Yirmi kadar tanınmış karikatürcümüz, bizzat seçecekleri onar karikatürle sergiye iştirak edecekler.»

Ekrem Turdan ayrıldıktan sonra kendi kendime:

— Kitabın, diyorum, bugüne kadar bizde bir tek sergisi vardı Kaldırım!: Bu sergiler çoğaldıkça, umarız ki kaldırım sergilerine de artık yer kalmıyacak ve kitab, bütün düşkünlere mukadder olan sokaklarda sürünmek akıbetinden de belki böylelikle kurtulmuş olacaktır.

Salâhaddin GÜNGÖR

Şehir ve Memleket Haberleri

Et fiatleri dün nihayet kat'î bir şekle bağlandı

Perakende satışlar hayvan borsasındaki toptan satışlar esas tutularak tesbit olundu

Fiat Murakabe Komisyonu perakende et fiatlarını dün yeniden tespit etmiştir. Geçenlerde tespit edilen fiata perakendeci kasablar itiraz ettiklerinden yeniden fiat tespitine lüzum görülmüştür..

Bu sabahtan itibaren muteber olacak şekle göre karaman ve dağlıcın kasablarda kilosu canlı hayvan fiatından 2,1 emsal üzerinden, kıvırcığın kilosu 2,3 emsal üzerinden satılacaktır. Her gün karaman ve dağlıcın hayvan borsasındaki azamî fiatı alınacak, bu fiat 2,1 ile zarb edilecek, perakendeci kasablardaki satış fiatı meydana getirilecektir. Toptancı kasablar, perakendecilere karaman ve dağlıcın kilosunda 10 kuruş tenzilât yapmağa mecbur tutulmuştur. Hayvan borsasındaki azamî kıvırcık fiatı da ayni usul üzere 2,3 le zarb edilecek, perakende satış fiatı meydana çıkarılacaktır. Toptancılar kıvırcığın kilosunda perakendeci kasablara 12 kuruş tenzilât yapacaklardır.

Bir senede mezbahada kesilen küçük baş hayvanlar

Mezbaha idaresinin yaptığı bir istatistiğe göre 940 senesinde şehrimizde 22.501 aded küçük baş hayvanla 8839 aded keçi kesilmiştir. Şehrimizde 600 kasab vardır. Alâkadarlara nazaran beher kasaba senede 20 keçi isabet ettiğine göre satılan keçi eti miktarı fazla değildir. Yalnız evlerde kesildiğinde şüphe olmayan keçi miktarını da göz önünde bulundurmak lâzımdır. Mezbaha idaresi kesilen hayvanlara vurulmak üzere Avrupadan bir otomatik damga makinesi getirtecektir.

Cezalandırılan kasablar

Fazla fiatla et satmak suretile ihtikâr yaptıkları anlaşılan dört kasab hakkında zabıt tutularak mahkemeye verilmiş - lerdir. Bunlar: Galatada Necati Bey sokağında kasab Koço, Bebekte kasab Yorgi, Sarıyerde Bayram, Bebekte Mehmed Hulûsidir.

4,5 lira sermayesi olan peynirler 8,5 liraya satılmıyor

Beyaz peynirler için alınmakta olan tedbirler peynir taciirlerini çok telâşa düşürmüştür. Bilhassa yeni mahsulün çıkmak üzere olması tacirleri daha çok telâşlandırmıştır.

Yapılan tahkikat, bugün tacirlerin 8,5 liraya vermeğe razı olmak istemedikleri beyaz peynirlerin tenekesinin kendilerine 4,5 liraya mal olduğunu göstermiştir.

Henüz neticelenmiyen tetkikat

Fiat Murakabe Komisyonunca pirinç, fasulye, sadeyağ ve zeytinyağı fiatları üzerinde yapılan tetkiklerin el'an neticelenmemiş olması piyasada garib bir atalet doğurmuştur. Bu maddeler üzerinde fiatlar ancak yurdun her tarafından Vekâlete bildirilmesinden sonra tayin olunacağından İstanbulda büyük satışlar yapılmaktan çekinildiği gibi tacirler yeni mal gönderilmemesi için bu malların geldikleri mahallere telgraflar çekmişlerdir. Maamafih piyasada bir sıkıntı yoktur.

Tiftik fiatları yükseliyor

Tiftik fiatları yeniden yükselmeğe başlamıştır. Rumanya, İsveç ve İsviçreye ihracat yapılmaktadır. Tiftik İhracat Birliğine İngiliz korporasyonunca yapılan tekliflere tacirlerin cevabı korporasyon reisine bildirildiği gibi Vekâlete de bu hususta malûmat verilmiştir.

Dünkü ihracat

Dün muhtelif memleketlere yetmiş bin lira tutarında mal ihracatı yapılmıştır. Dünkü ihracat maddeleri arasında havyar, balık, boyanmak için ipekli mensucat, fındık ve halı bulunmaktadır.

Silivri köylerinde işlenen cinayet

Ağırceza mahkemesinde dün davaya başlandı

Silivrinin Muradlıçeşme denilen mesiresinde işlenen bir cinayet davasına, İstanbul ikinci Ağırceza mahkemesinde dün bakılmıştır.

İddiaya göre bakkal Kadir ve Hüseyin ailelerile birlikte Muradlıçeşme mesiresinde otururken, köylülerden İsmail ve arkadaşları araba ile oraya gelmişler. İsmail sarhoşmuş. Bu tesirle işi teklifsizliğe vurmuş, ailelerile birlikte oturanların yanına sokulmuş. Onlar, «sen burada oturamazsın» demişler. İsmail «otururum» demiş, arada kavga çıkmış. Bu sırada Kadir, elindeki bıçağı İsmailin karnına saplamış, barsaklarını deşmiş. Kayını Hüseyin de, kavgada İsmailin başına gazoz şişesile vurmuş, böylelikle İsmaili sersemleterek, Kadirin onu öldürmesini kolaylaştırmış.

Tahkikata, o gün Silivride doktor bulunmadığını, İsmaile sıhhat memuru tarafından pansıman yapıldıktan sonra, yaralının araba ile Çorluya götürüldüğünü ve orada öldüğünü göstermiştir.

Dünkü muhakemede, bazı şahidler dinlenilmiştir. Muhakemenin devamı, Adli Tıbdan bazı cihetlerin sorulmasına bırakılmıştır.

Kısa Haberler

★ Dahiliye Vekâleti mahallî idareler umum müdürü Rükneddin şehrimizde bulunmaktadır. Bugün Ankaraya gidecektir. Mumaileyh Belediyeden yol vergisi ve asker ailelerine yardım işleri etrafında malûmat almıştır.

★ Dün şehrin muhtelif semtlerinde hareket halinde bulunan tramvaya atlamak veya binmek isteyen 50 kişi cezalandırılmıştır. Bundan başka talimatnameye aykırı suçlardan dolayı da 17 şoför tecziye edilmiştir.

★ Şoför Mehmed Saim idaresindeki 2420 numaralı otomobil, Galata rıhtım caddesinden geçerken liman idaresinde odacı Aliye çarparak yaralanmasına sebebiyet vermiştir.

Mahkemeye verilenler

Sultanhamamında kumaşçı Armenak Keyifer hakkında, Milli Korunma kanununa muhalif hareket ettiği iddiasile tahkikata başlanmıştır. Agob isminde bir müşteri, bu tacirin mağazasından metrosu dokuz liraya kumaş aldığını, halbuki sonradan piyasada bu kumaşın değeri metro başına altı buçuk lira olduğunu öğrendiğini söylemiştir. Fiat Murakabe komisyonu da, bu iddiayı teyid yollu cevab vermiştir. Adliyece, fazla fiatla mal satmaktan yapılan tahkikata devam olunmaktadır.

Üsküdarda Hakimiyetimilliye cadde - sinde bakkallık yapan İsmail, İlya ve Karaman caddesinde dükkânı bulunan İlya nohud ve zeytinyağı fiatlarında ihtikâr yaptıklarından Üsküdar sulh ceza mahkemesi tarafından 25 er lira para cezasına çarpılmışlardır.

Lüks mağazaların evsafı!

Fiat Murakabe komisyonu, lüks mağazaların evsafını tespit etmiştir. Umumi masrafı yüzde yirmi beşten fazla olan mağazalar lüks mağaza olarak kabul edilmektedir. Lüks mağazaların geniş, tenviratı bol, işçi adedi fazla olması lâzım gelmektedir. Komisyon lüks mağza adedini tahdid edecek, tekmil müracaatlere muvafakat cevabı verilmiyecektir.

SIHHAT İŞLERİ

Doktor Emin Belig Belli mütehassıs oldu

Bir müddet evvel sahne ile alâkasını keserek eski mesleğine dönmüş olan sevimli san'atkârımız doktor Emin Beliğ Belli Üniversitenin kadın ve doğum hastalıkları şubesinde üç sene asistan olarak çalıştıktan sonra teşekkül eden jüri huzurunda amelî ve nazarî imtihanını büyük bir kabiliyet ve meharet göstererek vermiş, «kadın hastalıkları ve doğum» mütehassısı olarak tıb âlemimizde lâyık olduğu mevkii almıştır. Kendisini tebrik eder, sahne hayatında kazandığı alkışlara ilâveten hastalarını tedavi etmek hususunda da muvaffakiyetler göstermesini dileriz.

İlk mekteb talebelerine yardım

Dün Parti merkezindeki içtimada iyi kararlar verildi

İlk mekteblerde yoksul çocukları himaye etmek üzere on altı kazada teşekkül eden yardım cemiyetleri mümessilleri dün öğleden sonra Partide bir toplantı yapmışlar, yardıma muhtaç olan 12 bin fakir talebenin tamamen iaşesi için yeni esaslar tespit etmişlerdir.

Dün verilen kararlara göre, muhtelif hayır cemiyetleri birbirlerinin gelir membalarına tecavüz etmiyeceklerdir.

Yardım cemiyetleri, bundan sonra erzak mübayaasını müştereken yapacaklardır. Toptan alınacak erzak ve sair eşya kollara tevzi edilecek, bu suretle mühim bir tasarruf temin edilecektir.

Himaye edilen talebenin izzeti nefislerini rencide etmemek için, mekteblerde tabldot usulü vazedilecek, zengin talebeler de ayni yerde yemek yiyeceklerdir.

Bir çok müesseseler 500 - 1000 lira vermek suretile birliğe yardımda bulunmayı vadetmişlerdir.

GÜMRÜKLERDE

Gümrükteki mallar

Gümrüklerde bulunan malların çıkarılması hakkında İstanbul gümrüklerine henüz bir emir gelmemiştir. Maamafih bundan evvel Ticaret Vekâletile Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti arasında mutabık kalındığı şekilde emirler verilerek bazı partiler çıkarılmıştır.

Gümrüklerde bulunan ve sahibleri tarafından çekilmeyip de piyasa için lüzumlu olan mevaddın devlet elile ihracı için Ticaret ve Gümrükler Vekâletleri arasında hazırlıklar yapılmaktadır.

ŞEHİR İŞLERİ

Fazla kar yağarsa...

Yağan karların kaldırılmasına Belediye amelesi kâfi gelmediğinden badema kar yağdığı günlerde haricden ücretle amele toplatılarak bu işlerde kullanılması takarrür etmiştir.

Küçük hikâye

Ah müdür bey, ah!

Orhan Rahmi Gökçe

— Yalvarırım -dedim- fevkalâde bir işim çıktı. Bana bir saat için izin verin..

İyi saatine rasgelmişim ,vesikayı kopardım ,Şimdi müdüre karşı kendimi teçhiz etmiştim. Tekrar yola çıktım. Baktım ki; müdür geliyor, aldırmadım.. Yaklaşınca selâmı bastım.. Bana «gel» der gibi bir işaret yaptı. Sokuldum.

— Gene tenezzühten galiba beyefendi!

Hemen vesikaya sarıldım:

— Aman beyefendi ,işte... İzinli olarak çıktım..

Gözlerind zalim ve müstehzi bir bakış canlandı:

— Bu vesikanın ,biraz evvelki karşıdan karşıya teşerrüfümüzden sonra mı, evvel mi alındığını da söyler misin?.

Yutkundum, gık, mık nafile..

— Git, saçlarını dibinden kestir, aksi takdirde fakülteye gelme!.

Saçlarıma da o kadar sevgim vardı ki... Mecbur oldum, berberin yolunu tuttum. Biraz sonra aynada, kederli kederli kendime baktım ve halime acıdım..

Doktorun karısı gene atıldı:

— Oh olsun!.

— Dur karıcığım, kesme sözümü!. Şimdi elbet ben de hikâyenin sana iltifat edecek kısmına gelirim: Uzatmıyayım: Gene bir başka gündü. Bermutad, kulunuz sokağa kendimi attım ,ver elini Kadıköy.. Yolda dalıvermişim.. Ansızın yirmi metre ileride bir çift göze rasgeldim:

Bizim müdürün gözleri..

Tam karşımdan geliyordu. Geriye dönsem olmıyacak, yürüsem berbad.. Sağ tarafta bir sokak vardı. İtidalimi hiç bozmadan oraya daldım.. Biraz ilerledim, dönüp baktım:

Müdür de geliyor,

Felâkete bakın ki sokak, bir çıkmaz sokaktı.. Maamafih, ilerledim.. Müdür de beni takib etti. Sokağın dibinde, diğer bir çıkmaz sokak vardı. Bir daha dönüp baktım. Müdür, deliğe girmiş fareyi kovalar gibi, beni yakalamağı kafasına koymuş..

Allahım, çıldıracağım!. İsa gibi göke uçacak, kazık olup toprağa batacak değildim ya.. Sıkıntımdan müthiş surette terliyordum. Etrafıma baktım ve:

— Ah müdür bey ah!

Diye inliyerek, açık bulduğum bir kapıdan içeriye daldım. Artık herşeyi gözüme almıştım. Koridorda...

Doktor sözüne devam edemedi, karısı bir çığlık attı:

— Vallahi de yalan, billâhi de yalan... Şimdi söylemeğe başlayacağı şeyler hep yalan...

Doktor:

— Sus -dedi- sıra benim... Evet, koridorda genç bir kız, çıplak ayağını bir sandalyenin üstüne koymuş, makas ve traş bıçağı elinde, nasırlarile ayak tırnaklarını kesiyordu.

Doktorun karısı gene atıldı:

— Yalan... Yalan!...

Doktor aldırmadı:

— Darılmaca yok.. Ben ayak denilen nesneyi hiç sevmem.. Vücud azamız içinde, istihale geçirmiyen en çirkin şey bu ayaktır.. Şöyle ruhumuzu oksayan bir güzel kadının, bir güzel erkeğin çorablarını ayağından çıkarınız, zevkinizden çok şeyler kaybedersiniz.. Ele nispetle ayak nekadar çirkindir. Onun irileşmiş kemiklerini ,kabarmış damarlarını, bazan kamburlaşan parmaklarını ve onlara nispetsiz şekilde yapışmış, kabuğa benziyen tırnaklarını tahayyül ediniz.

İnsanoğlunun ecdadı olan maymun hazretleri, iki ayak üstüne kalktığı ve ön ayaklarının el haline girmeğe başladığı gündenberi, zavallı ayak, bir takım mahfazalar içinde yaşıya yaşıya işte bu hale düşmüştür. Kız beni görmüyordu. Kapının arkasında, sırtına elbise geçirilmiş bir heykel gibi duruyordum. Müdürün ayak sesleri, tam kapıya kadar geldi. Kalbim çatlıyacaktı sanki.. Ayak sesleri gene gerisin geriye uzaklaştı ve ben tam geriye döneceğim zaman. genç kız başını çevirsin ve beni görünce, bir çığlık atarak bayılmasın mı?. Kaçmak, ayıbdı. Buraya küçük mikyasta, masum denebilecek bir suçla girmiştim. Oradan bir hırsız gibi kaçamazdım..

— Aman -dedim ve ona doğru atıldım- ben ne hırsızım, ne de uğursuzum.

Evde de başka kimsecikler yokmuş.. Biraz su bulmak, genç kızın göğsünü biraz açmak lâzımdı... Uzatmıyayım; oldu olacak; evvelâllah hepsini becerdim.

Doktorun karısı:

— Utanmadan da söylüyorsun! Dedi

Doktor güldü:

— Sonra bizim genç kız ,gözlerini açtı. Derhal, kendisine korkmamasını, mustar bir vaziyette kapının arkasına sığınmak mecburiyetinde kaldığımı söyledim. Yüzüme hâlâ korka korka bakıyordu. Bir aralık, ayaklarının çorabsız olduğunu görünce, hemen toparlandı. Beni affetmek istemiyordu. Türlü şaklabanlıklar yaptım... Fakat baktım ki, kız fena da değil..

Ah müdür bey ah!..

Kendimi kaptırıverdim. Nihayet, onu yumuşattım ve bir gün geldi, o sokağın içine, müdürden kaçan bir Tıbbiyeli gibi değil, bir damad olarak girdim..

Doktorun beş yaşındaki kızı babasının dizlerine çıktı ve sözü bağladı:

— Şu halde babacığım «oh, müdür bey ,oh!» de bakayım.

Odasında ölü olarak bulundu

Bir sabun fabrikasında bekçi Hasan, Galatada, yatıb kalktığı odada ölmüş olarak bulunmuştur. Uyurken mangaldaki kömürden zehirlendiği sanılmakla beraber, ölüm sebebinin morgca tayinine lüzum görülmüştür. Cesed, morga kaldırılmıştır.

HEM NALINA MIHINA

Muvazzaflık müddeti

Büyük Millet Meclisinin, kış tatiline karar vermeden kabul ettiği 1335 ve daha evvelki tevellüdlü muvazzaf erlerin muvazzaflık hizmetinin birer sene uzatıldığı hakkındaki muvakkat madde, 15 ikincikânun tarihli Resmî Gazetede neşredilmiş ve meriyete girmiştir.

Bu muvakkat madde, millî müdafaamıza taallûk ettiği için, Büyük Millet Meclisinin tam ittifakile kabul edilmiştir ve muvazzaflık müddeti, bir sene uzatılan kahraman erlerimiz tarafından da ayni suretle kabul edileceğine şüphe yoktur. Çünkü kanun maddesinin yüksek hedefi ,orduyu, mukaddes vatan müdafaası vazifesini, en iyi şekilde başarabilecek bir kudret ve kabiliyete çıkarmaktır.

Orduda muvazzaflık hizmeti, Sultan Hamid devrinde, kâğıd üzerinde, galiba, dört sene idi; fakat, hakikatte müddetsizdi, denilebilir. Muvazzaflar, padişahın keyfine tâbi olarak 8-10 sene silâh altında kalırlardı.

Meşrutiyet devrinde bu müddet üç seneye indirildi; fakat, 1911 senesinde İtalyanın Trablusgarba saldırmasile açılan harb devresi, Balkan harbile Büyük Harb arasında bir seneyi bile bulmıyan pek kısa bir fasıla müstesna olmak üzere, Lozan muahedesinin imzalandığı 1923 temmuzuna kadar, devam etti ve muvazzaflık, ihtiyatlık tabiatile hepsi birbirine karışarak seferberlik senelerce sürdü.

Cumhuriyet rejimi, barışa kavuşan milletin muvazzaf hizmet zamanını asgarî hadde indirdi. Gaye, her Türk delikanlısına vatan müdafaasını öğretmekle beraber, onu biran evvel işine gücüne iade ederek müstahsil hale koymaktı. Bu, barış devresi için, çok doğru bir düsünce idi; fakat harb ilâhları, nihayet etrafı kana boyadılar. Normal sulh şartları yerine anormal harb ihtiyacları kaim oldu. Artık muhtelif sınıfların en kısa tutulmuş olan muvazzaflık müddetleri kâfi değildi.

Eskiden bir Osmanlı paşasının «dayanıp durmak, atıp vurmak» tan ibaret telâkki ettiği askerlik, şimdi, esas gene bu dört kelimeden ibaret olmakla beraber, dayanıp durmak da, atıp vurmak da çok karışık ve çok teknik bir mahiyet almıştır. Büyük Harbden sonra piyade sınıfı için askerliği bir seneye indirmiş olan Fransa, bu harbde bunun büyük zararını gördük. Bir senelik muvazzaf hizmet devrinden kalan ihtiyatlar, askerliği unutmuşlardı; iyi harbedemediler: Fransa yenildi.

Bütün büyük Avrupa ordularında, artık, bir buçuk sene askerlik hizmeti kalınamıştır; asgarî müddet, iki senedir. Nitekim, Sovyet Rusya, bir kaç gün evvel, yanılmıyorsam, üç yılı dört seneye çıkarmıştır. Büyük memleketlerin hemen hepsinde muvazzaflıktan evvel bir de askerliğe hazırlık hizmeti olduğunu unutmamak lâzımdır.

Muvazzaflık müddetinin artırılması iki fayda temin eder: Biri, askere daha sıkı ve esaslı bir talim ve terbiye vermek, diğeri de, muvazzaf ordunun mevcudunu artırmaktır. Fransanın, 1914 - 18 harbinde Almanyaya karşı muvaffakiyetle harbetmesi, askerlik müddetinin üç seneye çıkarılması sayesinde mümkün olabildiğini söylemekte bütün mütehassıslar müttefiktirler.

Modern harb, bir malzeme harbidir; malzeme ise, bir çok teknik bilgilere muhtacdır. Bugünün eri, bir sürü yeni silâhlara karşı gene bir sürü yeni silâhlarla harbediyor. Motörlü vasıtaları, topçunun atış aletlerini, ölçme cihazlarını, fennî sınıfların teknik vesaitini kullanmak her babayiğitin kârı mıdır? Hava defi topçusunun müessir surette atış yapabilmesi için, bir çok dakik aletleri, hesab makinelerini meharet ve süratle kullanmak lâzımdır. Bunlar, köyünde sapanından başka alet kullanmamış bir köylü için, kısa bir zamanda öğrenilecek şeyler değildir.

Büyük Millet Meclisinin kabul ettiği muvakkat madde, muvazzaf ordumuzu hem harb kudreti, hem de sayı bakımından kuvvetlendireceği gibi bir çok erlere de terhis edildikleri zaman, sivil hayatta çok faydası dokunan teknik bilgileri daha iyi öğretecektir.

Kahramanlıkta, mukavemette, süngü saplamakta eşsiz olan Türk ordusunu yeni taarruz ve müdafaa silâhlarını kullanmakta da ayni yüksek seviyeye getirecek olan bu muvakkat madde karşısında, bütün Türk milleti selâm durmalıdır.

Açık muhabere

Dostum Bay Hıfzı Nalbandoğluna: Anamın bayrağı başlıklı yazım hakkındaki yüksek düşüncelerinize çok teşekkür ederim. Sizin gibi vatanperver bir Türkten ancak böyle duygular beklenir.

Yedeksubay talebesinden soyadını okuyamadığım Bay Nuriye: Kederime iştirak hususunda gösterdiğiniz yüksek ve necib duygulara teşekkür ederim.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone serait

	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin tade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

SON HABERLER

Siyasi İcmal

Akdenizde

İtalyan donanmasının yediği ağır darbelerin verdiği netice, Fransanın harbden çekilmesine rağmen İngilterenin Akdenizde hakimiyetini tesis etmesi ve İngiliz gemi kafilelerinin Akdeniz yolile hareket ederek Mısır, Yunanistan ve İngilterenin alâkadar olduğu her yerle temas ve irtibatını muhafaza ve idame etmesi idi. Bu yüzden İngilterenin Ortaşark cephesi mütemadiyen kuvvetlenmekte ve İtalya daha büyük güçlüklerle karşılaşmakta idi.

Vaziyetin bu mahiyette olması yalnız İtalya için değil, mihverin bütün harbi için bir tehlike teşkil ediyordu. Almanya İtalyanın bu tehlikeyle tekbaşına meşgul olamıyacağını nazarı dikkate alarak, İtalyaya yardıma başladı ve bu yardımın ilk tesiri Akdenizde görüldü. Almanya ve İtalya hava kuvvetlerinden müteşekkil bir kuvvet Akdenizin en dar noktasında İngiliz gemi kafilelerine hücum etmekle ve kafileye refakat eden harb gemilerile harbe tutuşmakla, İngilterenin bu deniz yolile yaptığı münakalâta sed çekmek istiyordu. Fakat mihver devletleri, bu neticeye varamadılar ve iki devlet Akdenizin en dar noktasında dahi hakimiyet tesisine muvaffak olmaktan uzak olduklarını gösterdiler.

İtalya ve Almanyanın Akdenizin en dar ve kendileri için en müsaid noktasında dahi İngiliz münakalâtına mâni olamamaları ve yapılan bütün müdahalelere rağmen İngiliz gemilerinin vazifelerini yapmağa muvaffak olmaları da, İngiliz hakimiyetinin kuvvetine delâlet etmektedir.

İtalya ve Almanyanın elele vererek bu hakimiyeti tahrib için uğraşmalarına rağmen İngilterenin bir taraftan Mısırdaki kuvvetlerine yardım etmeğe devam etmesi, diğer taraftan müttefiki olan Yunanistanın muhtac olduğu herşeyi göndermeğe muvaffak olması bunun en katî delilidir.

Gerçi Alman - İtalyan müdahalesi iki tarafa da zarar vermiştir, fakat muhakkak olan nokta, bu taarruzun bilhassa Almanyaya çok pahalıya mal olduğu ve Almanyanın bu yüzden pike uçuşları yapan tayyarelerinden bir çoğunu kaybetmiş olduğudur.

İhtimal ki İtalyanlarla Almanlar, Akdenizin en dar noktasında münakaleleri kesmek için teşebbüslerini tekrar edeceklerdir. Fakat İngiliz tayyarelerinin Sicilyadaki hava üslerine yapmağa başladığı akınlar da tesirini gösterecek ve bu teşebbüslerin boşuna gitmesini temin edecektir.

Hulâsa İtalyanın Almanyayı Akdenize getirmiş olmasının onu mukadder olan akibetten kurtarmağa yaramıyacağı şimdiden tavazzuh ediyor.

İstilâ buhranı:

İngiltereyi istilâya teşebbüs edilmemesinin sebebi anlaşılan artık Almanyada da merak ediliyor ki bazı Alman gazeteleri bu merakı tatmin etmek ihtiyacını hissediyor ve bu yolda neşriyat yapıyor. Voldşe Beobahter'in neşriyatından anlaşıldığına göre İngiltereyi istilâya girişilmemesinin sebebi, İngiltereyi daima istilâ korkusu içinde yaşatmak ve böylece İngiliz milletinin sinirlerini yıkmaktır. Alman gazetesinin bu sözlerine bakılırsa, istilâ ancak İngiliz milletinin sinirleri bozulduktan sonra yapılacak ve Alman orduları bu sayede muzaffer olmayı umacaktır.

Fakat istilânın geciktikçe İngiliz milletinin kuvvetini artırdığı ve bunun da onun sinirlerini kuvvetlendirdiği göze çarpıyor. Bilhassa Amerikan yardımının da İngiltereyi takviye etmesi üzerine bu sinir harbinin de müspet bir netice olarak Almanya aleyhinde neticelenmesi bekleniyor.

Amerikan yardımı:

İngiliz kaynaklarının verdiği malûmata göre Amerikan yardımı, sonsuz bir katar halinde İngiltereye gelmekte ve en yeni Amerikan tayyareleri Okyanusu aşmak hususunda yeni rekorlar kırmaktadır. Sabah kahvaltısını Amerikada yiyen tayyareciler, çay vakti İngilterede bulunuyor ve çaylarını orada içiyorlar. Hâdiseler, İngiltereyi Amerikadan ayıran Okyanusu biraz daha küçültmüş, belki Okyanusun ufku demokrasi cephesine yardım için bir köprü vazifesini görmeğe başlamıştır. Bu köprüden geçen yardımın daha bugünden «sonsuz bir katar» diye tarif olunması, onun gittikçe kazanacağı vüs'at hakkında bir fikir verebilir.

Vaziyetin bu mahiyeti alması, harbin yakında yepyeni bir safhaya girmek üzere olduğunu göstermeğe kâfidir. Bunu bütün dünya, şimdiden hissetmekte ve bu yüzden tecavüz siyasetinin gördüğü mukavemet gittikçe sertleşmekte ve hürriyetin zaferine karşı inancı kuvvetlenmekte ve bütünleşmektedir.

Münferid sulh:

İtalyanın münferid bir sulh yapması ihtimali bahis mevzuu oluyor ve İtalyayı iyi tanıyan mehafil faşist büyük dâvanın, Mussolini'ye rağmen böyle bir sulh imkânını derpiş ettiğini iddia ediyor.

Bu haberlerin doğru olup olmaması bir mesele teşkil etmez. Çünkü İtalyanın karşılaştığı güçlükler artmakta ve İtalya bir taraftan anavatan haricindeki bütün topraklarını kaybetmek diğer taraftan anavatanı da Alman tahakkümü altına bırakmak yolunu tutmuş bulunmaktadır. Bu şartlar dahilinde İtalya dahilinde münferid bir sulhtan bahsolunması gayet tabiidir. Asıl mesele, İtalyanın bu arzusunu kolaylıkla tahakkuk ettirmiyecek vaziyette bulunmasıdır. İtalya, evvelâ Almanyadan ayrılmak, Almanya ile alâkalarını tasfiye etmek, sonra sulh peşinde koşmak mecburiyetindedir. Almanyanın İngiltereyi istilâya girişmesi ve bu istilâ sayesinde bir neticeye varması ihtimali günden güne zâfa uğradığı için, herşeyi kaybetmek istemiyen İtalyanın yapacağı şey, biran evvel sulha kavuşmaktır. Aksi takdirde İtalyanın karşılaşacağı ilk netice Afrika ile alâkayı ebediyen kesmektir. İtalyanın harb içinde geçirdiği her gün, bu neticeyi yaklaştırıyor.

Ömer Rıza DOĞRUL

«Afrika zaferini İngiliz filosu temin etti»

Kızılordunun gazetesi Libya harekâtını böyle görüyor

Londra 16 (a.a.) — (B. B. C.) Sovyet ordusunun organı olan Trud gazetesi İtalyanların Afrikadaki ciddî hezimetine dair uzun bir makale neşretmiştir. Trud diyor ki:

«İtalyan kuvvetleri Britanya kuvvetlerine nazaran hemen iki misli derecesinde olduğu halde mağlûbiyete uğramıştır. Şimdi Afrikada hâdisatın inkişafı beklenmektedir. Bidayette İtalyanlar taarruz etmişlerdi. Fakat İngilizlerin denizleri kontrolu dolayısile İtalyan hava kuvvetlerinin faaliyeti kâfi gelmemiştir. İtalyan donanmasının muzaharet etmemesi Graziani'nin Mısırda ilerlemesine mâni olmuş, şarkî İtalyan Afrikası tecrid edilmiştir.

İtalya, Akdenizin şarkında üsler elde etmek için Arnavudluğa taarruz etmiştir. Fakat neticede Arnavudluğun içerlerine çekilmeğe mecbur olmuş ve İngilizler şarkî Akdenizde yeni üsler elde etmişlerdir.»

İaşe müsteşarlığı

Ankara 16 (Telefonla) Ticaret Vekâletince iaşe müsteşarlığının teşkili etrafında hazırlıklara devam ediliyor. Müsteşarlığın kadrosu hazırlanmaktadır. Bunlar, İcra Vekilleri Heyetince kabul ve yüksek tasdika iktiran etmedikçe kat'î bir şey söylenemiyeceği bildirilmektedir.

Belediye memurlarının tayin ve terfihi

Ankara 16 (Telefonla) — Belediye memurlarının tayin, terfih ve tecziyeleri hakkında Dahiliye Vekâleti tarafından hazırlanmakta olan nizamname projesi son şeklini almak üzeredir. Nizamnamenin hazırlanmasında yeni barem kanunu esasları gözönünde bulundurulmaktadır.

Köylüye tevzi edilen el tezgâhları

Ankara 16 (Telefonla) Köylümüzün kendi giyim eşyalarını yapabilmesini ve el ile dokumacılık sanayiinin inkişafını temin için İktisad Vekâleti tarafından yaptırılan dokuma tezgâhları ve çıkrıklar 21 vilâyette tevzi olunmaktadır. Sanayi umum müdürü Reşad Bener bu tevzi işile meşgul olmak üzere Gaziantebe gitmiştir. Oradan şark vilâyetlerine gidecektir.

Münakalât Vekilinin İzmirdeki tetkikleri

İzmir 16 (Telefonla) — Münakalât Vekili Cevdet Kerim İncedayı bugün demiryollarını, atölye ve servislerini tetkik etti. Komutanlık, Belediye ve Partiyi ziyaret etti. Yarın Denizyolları ve Liman işlerini tetkik edecek, öbürgün Aziziye tüneline ve Aydına kadar gidip gelecektir.

İtalyanlar Avlonyaya ric'at ediyor

Yunan kuvvetleri dün müstahkem bir mevki daha aldılar

Nevyork 16 (a.a.) — (Colombia radyosu) İtalyanlar Avlonyaya doğru ricate devam ediyorlar.

Müstahkem bir tepe alındı

Atina 16 (a.a.) — (B.B.C.) Resmî Yunan sözcüsü dün gece vaziyet hakkında şu beyanatta bulunmuştur:

«— Yunan askerleri kar fırtınasına rağmen dün birçok mahallî muvaffakiyetler kazandılar. Evvelki günkü taarruzda tanklar ve 3 top zaptedilmiştir. Dün sabah Yunanlılar müstahkem bir tepeye baskın yapmışlar, mitralyözler, havan topları, ganaim ele geçirmişlerdir. İtalyanların mukabil taarruzu püskürtülmüştür.»

İtalyanlara itaat etmiyen Arnavudlar terhis ediliyor

Londra 16 (a.a.) — Reuter ajansının Yugoslav - Arnavudluk hududunda bulunan muhabiri şu malûmatı veriyor:

«Şimal cephesinde dün top ateşi teati edilmiştir. Yunan top ateşi bilhassa şiddetli oldu. İngiliz ve Yunan tayyareleri Elbasan ve Lin etrafındaki İtalyan mevzilerini şiddetle bombardıman etmiştir.

İtalyanların son iki Arnavud taburu efradını, itaat etmediklerinden, tevkis ettikleri haberi teeyyüd ediyor. Beratla Elbasan arasında Arnavudlar isyan halindedir.»

Yunan tebliği

Atina 16 (a.a.) — Yunan Başkumandanlığının 81 numaralı ve 15 ikincikânun akşamı neşredilen tebliği:

Muvaffakiyetle neticelenen mahallî muharebeler olmuştur. Esirler aldık. Birçok malzeme ile birlikte 4 top iğtinam ettik.

İtalyan denizaltıları İssız ada önlerinde dolaşıyor

Atina 16 (a.a.) — Umumî Emniyet Nezaretinin 15 ikincikânun akşamı neşrettiği tebliğ:

Memleket dahilinde sükûnet vardır. Siklad adalarından birinin ıssız kıyıları yanında suyun yüzüne çıkan bir denizaltı gemisi sahilde oturmakta bulunan Jean Cotsas adındaki bir kır bekçisi üzerine neticesiz bir mitralyöz ateşi açmıştır. Denizaltı gemisi bilâhare dalarak kaybolmuştur.

Yunanlılar tekzib ediyor

Atina 16 (a.a.) — Atina ajansı bildiriyor:

14 ikincikânun 1941 tarihli İtalyan harb tebliği, bir Yunan denizaltı gemisinin 31 ilkkânun 1940 tarihinde bir İtalyan yük gemisini batırdığını ve sonra da gemiden uzaklaşmakta bulunan tahlisiye sandalları üzerine top ateşi açtığını nakletmektedir. Yunan Bahriye Nezareti hakikatin tahrifinden ibaret bulunan haberleri tekzib etmektedir.

Evvelce de bildirildiği veçhile bahis mevzuu İtalyan gemisi İtalyan harb bayrağını taşıyan ve iki topla mücehhez İtalyan filosunun yardımcı gemisi idi.

Yunan denizaltı gemisinin hücumu anî olmuş ve ilk mermiyi müteakib İtalyan gemisi ateş almıştır. Yunan bahriyesi her zaman hürmet ettiği mukaddes ve eski an'anelerile öğünmektedir. Bu itibarla sulh devresinde bile silâhsız ticaret gemilerine hücum eden İtalyan deniz ve hava kuvvetlerini bu hususta ihtisaslarında tamamen serbest bırakır. Bahsi geçen vak'ada Yunan denizaltısı silâhlı düşman gemisine hücum etmiştir. Bu itibarla kurtulanlar üzerine değil tahlisiye sandalları üzerine dahi ateş etmek gibi alçak bir harekette asla bulunmamıştır.

İzmirde radyo bolluğu

İzmir 16 (Telefonla) — İzmir, Karşıyaka, Buca ve Bornovadaki radyo adedi 5500 olarak tespit edilmiştir.

Değirmenderede zelzele

İzmir 16 (Telefonla) — İzmirin Değirmendere nahiyesinde dün gece ve bugün fasılalı zararsız zelzeleler olmuştur.

İzmir Vilâyetinde vergi tahsilâtı

İzmir 16 (Telefonla) — Hazirandan birincikânun 940 akşamına kadar yedi ay içinde vilâyetimizde vergi tahsilâtı geçen seneye nazaran 1,793,000 lira fazlasile 6,983,000 liradır.

TETKİKLER VE TAHLİLLER

Heyecan ve membaları

Yazan: **Mustafa Şekip Tunç**

Yazılarımın başlıca gayesi insana kendini tanıtmak olduğundan bugün de onun en merak edilecek hallerinden biri olan heyecan üzerinde durmak istiyorum.

Heyecanı, yaşanmış bir hal olarak, bilmiyen yoktur. Romanlarla hikâyelerde onun çok güzel tasvirlerini görmek de kabildir. Ben bunları tekrar edecek değilim. Benim vazifem heyecanın idrakine doğru yürümek, onun ruh hayatımızdaki mevki ve ehemmiyetini göstermeğe çalışmak ve bu suretle heyecanı yalnız yaşamak ve tezahürlerini bilmekle kalmıyarak asıl hakikatini kavratacak tahlillerde ilerlemeğe savaşmaktır.

Heyecan, ne otomatik bir hareket, ne his, ne ihtiras, ne de berrak ve aydın bir şuurdur. Yeni doğan bir çocuk düşün tahriş ve tenbihlerinden veya için tepişlerinden gelen otomatik ve ilcaî hareketler içindedir. Ruhun tekevvün ve tekâmülünde katedilen bu ilk merhaleyi muvakkat bir zaman için sar'alılarda da görmek kabildir. Şuurun henüz doğmadığı bu merhalede çocuk, bir nefsi olduğundan haberdar değildir: Canlı bir kukla gibidir. Onu bu kuklalıktan çıkaran, ruhî hayatın ilk merhalesine götüren heyecanlar olacaktır.

Heyecan duymağa başlayan çocuk, yüz çizgilerinin, tavır ve hareketlerinin değişmeleri, tutulduğu ürpermeler, tekallüsler, titreme ve ispazmozlarla bütün nefsinin geçirdiği yaygın bir sarsıntı ve bunun duygusunu teşkil eden bir nevi şuur içindedir. Heyecanın özünü teşkil eden de bu şuur ve bu yaygın sarsıntıdır.

Heyecanda hareketin hassasiyetle buluşması ve sıkı bir kaynaşması olduğundan bütün halinde olan ilk davranışları ve müphem bir halde duyulan ilk şuur uyanışını onda görmek kabildir. Doğuşla birlikte gelen refleks mahiyetindeki otomatik hareketlerin kifayet etmeyip de buna rağmen mukabelede bulunmak zarureti hasıl olan yerlerde uyanmağa başlayan heyecan davranışları normal faaliyetin bir şeklini teşkil eder. Otomatik ve iradî faaliyetin kifayet etmediği yerlerde başgösteren de odur.

İnsanların mevcudatı objektif bir surette göremedikleri zamanlardaki mukabele ve intibaklarda başlıca ve ilk rehberliği eden de heyecanlar olmuştur. Fakat düşünceli şuur inkişaf ettikçe heyecanların müdahaleleri azalmağa başlamıştır. Bununla beraber ilk zamanlar otomatizme inkişaf yolunu açan heyecanın ehemmiyeti, her şeyden evvel, şuuru, bir his halinde uyandırmış olmasıdır. Şuur, ilk şeklinde dış dünyaya aid intibaların bir şuuru olmayıp uzviyette husule gelen teşevvüşün bir şuurudur. Hatta heyecan, hayvanda olduğu gibi insanda da, muhitinin tenbihlerini idrak ve hissetmek iktidarını bile refeder, heyecanın idrak sahası objektif realite değil, sübjektif realitedir. İnsanlar harici realite fikrine sahib oldukları zamandan itibaren heyecanın da yıldızı sönmüştür. Şuurlu faaliyetlerin çoğalıp inkişaf etmesi nispetinde heyecanın gerilediği görülür. Heyecanın hikmeti vücudü ve sebebi uzvî teşevvüşler olduğundan ilk zamanlar münhasıran bunlarla uğraşmıştır.

Yalnız heyecan reaksiyonları, sadece içten duyulmaz. Aynı zamanda haricen de görülüp işitilirler; bu itibarla onlar hakkındaki vukufumuz hem derunî, hem de haricidir; başka bir tabirle heyecanı hem içten, hem dıştan biliriz. Heyecan mimikleri vasıtasiledir ki ilk anlaşmalar olmuştur. Çocuk, her hangi bir adamın kim ve ne çeşid bir insan olduğunu sarahatle bilmezden evvel ondan aldığı heyecanla bir muhabbet veya nefret duyar. O halde insanların içtimaileşmelerinde, birbirlerile kaynaşmalarında ilk amil, heyecanlar ve bunlarla birlikte duyulan hissî bir şuur olmuştur denebilir. Bunun içindir ki iptidaî medeniyetler kalb ve işbirliğini takviye edecek heyecanlı merasim ve menasike herkesi mecbur etmiştir. İçinde yaşanılan muhite fikir ve bilgi vasıtasile mukabelede bulunmak iktidarsızlığının hüküm sürdüğü bu medeniyetlerde bundan daha iyi bir şey yapılamazdı. Bilgi ve teknik yoksulluğu içinde yaşadığı için herkesin çok fazla emek sarfetmesi, emeklerin bir araya toplanıp birleşmeleri, çalışanların bir sürü tesanüdile birbirlerine bağlanmış olmaları lâzımdı.

O halde şuurun kaynağı ve maşerî hayatın ilk aleti olan heyecan, ruhî te kâmülün normal bir merhalesini teş - kil eder. Fikir ve düşünce ile hareket, teemmüllü şuur ilerledikçe bu merhale aşılmış, haricle münasebet hayatını ilk zamanlar idare eden otomatik faaliyetler gitgide aydın ve zihnî bir şuura tâbi olmağa başlamışlardır. Fakat haricle münasebet hayatına bağlı olmayıp nebatî veya uzvî hayata bağlı olan heyecan, daha çok haricle münasebet hayatını idare etmekle mükellef olan zihin ve düşünceye doğrudan doğruya bağlı olmadığından ondan alacağı tesir ancak dolayısiledir; bu itibarla aralarında doğrudan doğruya bir akord vücude getirilemez; biri his, diğeri fikir perdesinden çaldığı için aralarında tabiatile bir ahenksizlik, bir çatışma vardır. Nevi ve ferdlerin hayatında zihnî fonksiyon ve ameliyelerin hakimiyeti kuvvetlendikçe ve bundan dolayı da heyecanın vuku bulması seyrekleştikçe harekiyet üzerindeki tesirleri de o nispette kötüleşmiştir.

Heyecanlar merhalesini aştıktan sonra bunların rolleri ve faydaları da eski kuvvet ve ehemmiyetini kaybetmiştir. Artık her şeyi heyecanla karşılamıyoruz. Yalnız heyecanların ilk şuur kaynağı ve hayatın bir aksisadası gibi olduklarını düşünerek uluorta ezilmelerine meydan verilmemek lâzımdır. Çünkü heyecanların ezilmesi onların mahvolması demek olmayıp sadece gayrı-şuura itilmeleri, burada diri diri hapsedilmeleri değildir. Mahbuslar nasıl her fırsatta zindanlarının kapılarını zorlar, dışarı çıkmak isterlerse hapsedilen heyecanlar da şuurun zayıf ânları olan rüyalarda, dalgınlık hallerinde mevcudiyetlerini hissettirmekten geri kalmaz, muhakkak boşalmak isterler. Kin, hased, aşk dediğimiz ihtiras hallerinin hepsi hapsedilmiş heyecanları ihtiva ederler. Buihtibaslar ruh için hem kuvvet, hem de zaaf amili olabilecekleri için, heyecanlar ne tamamile başıboş bırakılmalı, ne de uluorta boğulmalıdır.

M. Şekib TUNÇ

İsviçredeki esir Fransız kolordusu

30 bin asker, bugünlerde memleketine avdet edecek

Bern 16 (a.a.) — Almanya ile Fransa arasında husule gelen bir anlaşma üzerine İsviçre hükûmeti 16 - 20 haziran tarihlerinde İsviçre topraklarına sığınan 45 inci Fransız kolordusunun Fransaya avdeti için mezuniyet vermiştir. Bu kolorduya mensub 30 bin Fransız askeri yakında Fransaya dönecektir. Fakat ayni kolorduya mensub 12 bin Leh askeri cereyan etmekte olan müzakereler neticesine kadar İsviçrede kalacaktır.

Kısa Haberler

★ Madrid 16 (a.a.) — Kardan sonra yağan büyük yağmurlar Guadalkivir nehrinin seviyesini yükseltmiştir. Nehrin taşmasından korkulmaktadır. Fena havalar Kadix memlahalarındaki mesaiyi sekteye uğratmıştır.

★ Rangun, -Birmanya- 16 (a.a.) — Denizaşırı işleri Nazırı Wutechen'in resisliği altında Çin heyeti bugün Rangun'a gelerek hararetle karşılanmıştır.

★ Singapur 16 (a.a.) — Burada İngiltereye harb yardımı olarak toplanan para tam bir tayyare filosu mübayaasını mümkün kılacak surette 100 bin İngiliz lirasını tecavüz etmiştir.

★ Melburn 16 (a.a.) — İstihbarat Nezaretinin bildirdiğine göre İngiltere sendikaları kongresi umumî Kâtibi Sir Walter Citrine, Avustralyayı ziyarete davet edilmiştir. Mumaileyh geçen ay Birleşik Amerikayı ziyaret etmiş ve muhtelif toplantılarda söz söylemiştir.

Japon haricî siyasetinin esası

Tazyik altındaki yerli halkı kurtarmakmış..

Tokyo 16 (a.a.) — Nişinişi Şimbun gazetesi cenubdaki Japon politikasının esaslı noktasını, tazyik altındaki yerli halkın kurtarılması teşkil ettiğini yazmaktadır. Ayni gazete, Hindiçini meselesi hakkında Japonya ile Fransa arasında hali hazırda cereyan eden mükâlemelerdeki teallüllere karşı ihtarda bulunmakta ve Japon aleyhtarı devletlerin bu vaziyetten istifadeye kalkışmaları endişesini izhar etmektedir.

Yomiura Şimbun gazetesi, Holanda Hindistanına iktisadî bakımdan İngiltere ile Birleşik Amerikanın hâkim bulunduklarını yazdıktan sonra diyor ki:

«Japonyanın İngiliz ve Amerikan nüfuzlarile tamamen ihata edilmiş bulunduğunu söylemek mübalâğa olmaz. Japonya cesaretle ileri atılmalı ve kendisini bu günkü müşküllerden kurtaracak olan yegâne yolu tutmalıdır.»

Amiral Conningham terfi etti

Londra 16 (a.a.) — B. B. C. Akdeniz filosu kumandanı Amiral Conningham terfi etmiştir. Bu filo, İtalyanların kendi denizi olduğunu iddia ettikleri Akdenizde muvaffakiyetler elde etmiştir. Hafif bir filo ile Adriyatiğe giren ikinci Amiral Vartpol da terfi etmiştir.

Yugoslavyanın bir tekzibi

Londra 16 (a.a.) — B. B. C. Yugoslavya Maliye Nazırı Soteç, Yugoslavyada enflâsyon yapılacağına dair çıkan şayialara inanılmamasını söylemiş, propaganda kâğıdları dağıtılarak pahalılık çıkarmak istiyen politikacıları takbih etmiş ve hükûmetin tedbir alacağını söylemiştir. Nazır: «Hayatın pahalılaşmasına başlıca sebeb harbdir. Spekülâsyona karşı tedbir alınacaktır» demiştir.

Japonyada İngiliz aleyhtarlığı

İngiliz dostu devlet adamlarını öldürmek istiyenler yakalandı

Tokyo 16 (a.a.) — Reuter:

Domei ajansının bildirdiğine göre hükûmet adamlarını katil teşebbüsü ile suçlu 9 Japon nasyonalisti Tokyo ceza mahkemesine verilmişlerdir. Katline teşebbüs edilen adamların isimleri verilmemekle beraber bunların İngiliz taraftarı oldukları söylenmektedir.

Bu katil teşebbüsleri 1938 temmuzunda Tiyen Tsin hâdisesi münasebetile İngiltere ile Japonya arasında cereyan eden mükâlemeler esnasında iki defa vuku bulmuştur. Bu vak'adan bahsedilmemesi için evvelce vazedilmiş olan bu memnuiyet ancak şimdi kaldırılmış bulunmaktadır. Katil teşebbüsünde bulunan grupun eski bir kürek mahkûmu tarafından idare edildiği söylenmektedir.

Rumanya hayvan ihracını yasak etti

Londra 16 (a.a.) — B. B. C. Belgraddan bildirildiğine göre, halkın ve ordunun en ihtiyacını temin etmek için Rumanyadan hayvan ihracatı yasak edilmiştir. Buna mukabil ışıkların söndürülmesi mecburiyeti kaldırılmıştır.

400 küçük harb gemisi

Londra 16 (a.a.) — B. B.C. Amerika 280 i hücumbotu mayin tarama gemisi, motörlü gemi olmak üzere 400 küçük gemi inşası için tahsisat istemiştir. Gemiler bu sene içinde yapılacaktır. Tersaneler haftada 72 saat çalışacaktır.

İspanyada ekmek tevziatı

Madrid 16 (a.a.) — Ekmek tevziatı ailelerin zenginliğile mütenasib olarak tespit edilmiştir. Üç sınıf üzerine yapılan tevziatta, geliri en az olan aileler bu tevziattan en fazla istifade edeceklerdi.

Hadiseler Arasında FELEK

Kantoron'un şekvası!

Bugün size birini takdim edeceğim:

Onu siz gıyaben, hattâ imzam altında neşrettiğim fikirlerile tanırsınız.

Arasıra gazetemde beni ziyarete gelir. Açık sözlü, iyi kalbli bir adamdır. Simdiye kadar hüviyetini ifşaya müsaade etmemişti. Ben de onun bu arzusuna hürmet etmiştim. Nihayet, dün gönlünü yaptım. Ama gene asıl adını değil de yalnız aramızdaki lâkabile size tanıtmama izin aldım.

Orta yaşta, okur yazar ve bir kere Timarhaneye girmiş olmasına rağmen makul düşünür dürüst bir çocuktur.

Onun Timarhaneye girişi de bir âlemdir.

Bir gün çalıştığı idarede müdürün koltuğuna gidip oturmuş. Bunu görüp kendine gelmesini ihtar edenlere:

— Yahu! Bir de beni deneyin bakalım! Şu adamdan hem daha ucuza çalışırım, hem daha verimliyim. Üstelik Berat gecesi doğmuşum! demiş.

Bu hâdis üzerine tabii kendisine yol vermişlerdi. Aradan bir hafta geçmeden Köprüde geri geri gittiği görülmüş, tabii kimse ses çıkarmamış ama öteye beriye takılarak kazaya sebebiyet vereceği için polisin nazarı dikkatî celbedilmiş. Müdahale etmişler:

— Görünü yumup burnunun doğrusuna gitmedense benim gibi geri geri yürümek daha evlâdır. Hiç değilse arkadan gelenler ensemde gözüm olmadığını görür de omuz vurmazlar.. demiş.

Evvelki koltuk hâdisesile bunu birleştirip zavallıyı Adli Tıbba göndermişler. Orası da işin içinden çıkamamış. Bakırköyüne göndermiş ve uzun uzadıya müşahedelerden sonra delilliğin bin bir şubesinden birine aid psi ile başlıyan bir hastalık adı takıp salıvermişler.

Bana sorarsanız -kendine de sorarsanız öyle ya- çocuk deli değil, frenkçe orijinal veya eksantrik dedikleri tipten biraz daha zıpırca! Akıl ve sinir mütehassıslarının eline düşünce bicareye bir çeşid delilik yakıştırıverdiler. Hangimiz onların ellerine düşsek böyle bir teşhisten masun kalabilirdik?

Lâkin bu teşhisin çocuğa bir faydası oldu ki; artık sözlerine ve hareketlerine umduğundan başka manalar verilmez oldu. o da rahat etti, kötü mana verme amatörleri de.

İşte sık sık beni ziyarete gelen, şunu bunu soran ve arasıra muhaverelerile yazıma çeşni veren arkadaşım budur.

Tanıdıklar arasında biz ona (Kantoron) deriz.

Çünkü delikanlılığındanberi her ârızaya uğrıyana (kantoron yağı) tavsiye ettiği için adını öyle koymuştuk!

***

Dün dostum (Kantoron) gene çatık kaş ve burusuk bir alınla odama girdi:

— Merhaba!

— Oo! Buyurun!

— Buyuralım ama nasıl tahammül ediyorsunuz? Nasıl boğulmuyorsunuz yahu!

— Evet! Bu gün hem hava sıcak, hem kaloriferler...

— O değil, ayol o değil!

— Kavrayamadım!

— Malûm! Sen daima gazetecisin ve gazeteci kalmaya karar vermişsin.. Yahu görmüyor musun? İstanbuldaki bu (lüks) bolluğunu. (Lüks) kepazeliğini?

— Lâmbalardan mı bahsediyorsun?

— Geç efendim! Ne lâmbası!.. Lüks, kuzum lüks!.. Sinemalarda lüks koltuk, sokakta lüks taksi, vapurlarda lüks kamara, çarşıda lüks mağaza, bakkalda lüks çikolâta, lüks bisküvi, lüks gömlek, lüks kundura, lüks kumaş, lüks konserve, lüks kabak, lüks sovan, lüks klinik, lüks cenaze, lüks mezar!.. Handise lüks cennet...

Bizim gibi gönlü gani, cebi boş adamlar için bu kadar lüks neye efendim! Nereden geldi bize bu lüks meraki?

Tevazu ve kanaatkârlıktan ne zarar gördük ki??

Alimallah alışveriş için bir mağazaya girmeye ödüm kopuyor.

Geçende Hacı Bekire girdim:

«— Bana biraz elvan şekeri verir misiniz? dedim. Satıcı:

«— Lüks elvan mı? demez mi? Dükkândan nasıl çıktığımı bilmiyorum. Arkamdan koştular, aldırmadım. Bu lüks meraki korkuyorum bize öyle saracak ki? Günün birinde:

— Lüks havasile maruf Çamlıcanın en lüks memba sularından istifade etmek istiyenlere tenzilâtlı lüks biletler... gibi gülünç lâflar başlıyacak...

Açsanıza şu lüks kepazeliğine karşı bir kampanya canım!

O gitti.. Ben oturdum ve saydım.

Mağazasından, bisküvisine kadar hakikaten tamam kırk bir lüks buldum. Hatta (Lüks Hayat) piyesini saymadığım halde!

B. FELEK

Macar hava kuvvetleri kumandanlığı

Budapeşte 16 (a.a.) — Kral Naibi Horty, 24 kânunuevvel tarihli bir emirname ile General Waldemar Kenese'yi hizmete davetle kendisine Macaristan hava kuvvetleri başkumandanlığı unvanını tevcih etmiştir.

Yanarak öldü

Evvelki gece Çatalcanın Çiftlik köyünde İsmail oğlu Ahmed Bayramın evinden yangın çıkmış, ateş bitişiğinde iki eve sirayet etmiştir. Ahmed Bayramın evinde bulunan 75 yaşında Mustafa yanarak ölmüştür.

Velhasıl

Gece kuşları

Geceyarısı Beyoğlunun temaşa yerlerinden çıkanlar, sinema, tiyatro kapılarında, tramvay durak yerlerinde beşle yedi yaş arasında yalın ayak, başı kabak, cılız ve sefil bir takım çocukların koltuklarına sıkıştırdıkları bir kaç fersude gazeteyi vesile yaparak gelen gecenden yardım istediklerini görürler.

Merhamete, şefkate, hatta cemiyete meydan okuyan bu masum avareler kimin nesidir?

Büyüklerin bile yatakta olması lâzım gelen bu saatlerde neden Beyoğlu kaldırımları üzerinde sürünürler? Ve neden bir vazife veya hayır sahibi bu çocuklarla meşgul olmaz?

Sanıyoruz ki; İstanbulda da bir Çocuk Esirgeme Kurumu var. Acaba bu talihsiz gece kuşları esirgenmeye lâyık değiller mi?

« CUMHURİYET » İN EDEBÎ ROMANI : 31

Kızıl Vazo

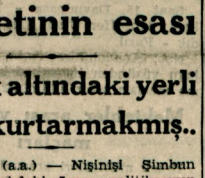

Yazan: Peride Celâl

— Hayır, dedi, fakat..

Bahsin uzamasını, birbirimizi kıracak bir şekil almasını istemiyordum. Çenesini okşayarak sözünü kestim:

— Öyle ise boşuna, bir hiç yüzünden beni paylayacak değilsin ya? Hem şimdi acele etmeğe mecburum, bir an evvel gitmeliyim.. Bu gezintilerden nekadar hoşlandığımı bilsen bana böyle surat asmazdın.

Cevab vermesini beklemeden yürüdüm. Rızadan niçin hoşlanmıyordu?

Halbuki bir iki defa evde görüşmüşler, genç adam ona İbrahim Beyden çok daha samimî hürmet ve muhabbet göstermişti.

Merdivenleri koşarak indim. Kapının önünde otomobili alıp almamak için hafif bir tereddüd geçirdim. Uzun zamandanberi otomobilsiz çıkmayı tercih ediyordum. Ziyaret ettiğimiz müze, cami gibi yerlerden çıktıktan sonra bazan yaya yürüyerek küçük gezintiler yapmak istiyorduk. Otomobil buna mâni oluyordu.

Sokağın köşesini dönerken havaya baktım. Bulutlar birbiri üzerine yıkılmaya başlıyordu. Ne olacak bahar yağmuru diye düşündüm, adımlarımı sıklaştırarak yoluma devam ettim.

Tramvaya bindiğim esnada iri iri damlalar düşmeye başladı. Taksime geldiğim zaman yağmur iyice şiddetlenmişti. Rıza saatin altında asabî kıpırdanışlarla sık sık oraya buraya dönerek beni bekliyordu. Tramvaydan indiğimi görünce kaşlarının arası açıldı. Beyaz dişlerini göstererek gülümsedi.

Onun yüzünde bu tebessümü ne zaman görsem içimde sanki bir bahar çiçekleniyor.

Elimi tutup taksilerin olduğu yere doğru çekerek:

— Çabuk olalım, dedi, ıslanacaksınız.

Otomobilde yüzüme dikkatle baktı. Biraz heyecanlı olduğunu gözlerinden anladım. Eğildi, şoföre İstanbula gideceğimizi söyledi. Döndü, biraz yaklaştı ve tekrar yüzüme dikkatle baktı. Sonra birdenbire:

— Bu dakika geciktiniz, dedi, gelmiyeceksiniz diye çok korktum.

Cevabımı beklemeden devam etti:

— Neniz var? Biraz solgunsunuz. Sizi üzecek bir şey olmadı ya?.

— Hayır, diye, güldüm. Hiçbir şeyim yok... Yalnız şimdi biraz üzülüyorum. Yağmur galiba Boğazı seyretmemize mâni olacak.

«Evet, yağmur...» diye, tekrar etti. Otomobilin penceresinden baktı, başını çevirince

— Böyle şiddetli yağmurlardan sonra güneş açtığı zaman İstanbul ne kadar güzelleşir, dedi. En küçük taş parçasına kadar her şey tozundan toprağından kurtulur. Havada toprak ve çiçek kokusu birbirine karışır. Bu tatlı serinlik içinde canlanıp dirildiğimi hissederim.

— Bazı kimseler, dedim, yağmurlu havayı da severler, yağmur altında dolaşmaktan, penceresinden ıslak çamurlu sokakları seyretmekten hoşlananlar da vardır. Halbuki ben, gök kurşunî bir kapak gibi şehrin üzerine kapandığı zaman âdeta hastalanırım. Dünyada yapyalnız kalmış, bütün sevdikleri, yakınları tarafından terkedilmiş bir zavallı gibi üzülür, kendi kendime acırım. Bununla beraber neş'emden geçilmez. Yaramaz bir çocuk gibi delice şeyler yaparım ve kimse bütün bu hareketleri min gözyaşlarımı, içimi dolduran sıkıntıyı gizlemek için birer bahane olduğunu anlayamaz.

— Şimdi de gene bu halde misiniz? dedi.

Rüştü Beyi yakınlarda görüp görmediğini sorarak bahsi değiştirdim. Cevab vermek istememiştim. Hakikatı söylemek

HAVACILIK

Amy Johnson'un ölümü

Kadın pilotlar arasında vatan için kan dökmek bahtiyarlığını ilk defa bu İngiliz kızı kazanmış oluyor

YAZAN:
A. Ahıskal

İngiltereden gelen bir haber, kadın tayyareci Amy Johnson'un ordu emrindeki çalışması sırasında denize düşerek boğulduğunu bildirdi. Dünyanın girdiği son savaşta İngilterenin katlandığı maddi yükün ağırlığını çok yakından gören ve bilen Britanyalı kadınlar ordu hizmetine koştular... Tek tük havadislerin kulağımıza kadar eriştirdiği kadın doktor, kadın işçi, kadın şoför, kadın kontrolör biraz da fantezi çalışma mahiyetinde görülüyordu. İşte bütün bu düşüncede olanların kafalarını değiştirecek en canlı haber Amy Johnson'un kadın benliği içinde merdce ölümüdür. Bu fedakâr kadın tayyareci on senedenberi havacılık âleminde göze çarpmıştı. Gösteriş ve sırf uçmak zevk ve heyecanı içinde başardığı rekorları bir anda bırakarak harble beraber ordu emrine girmişti. Fabrikaların tamir ettiği veya yeniden hazırladığı tayyarelerin tecrübelerini yaptıktan sonra aid oldukları birliklere, ana depolara, ordu ihtiyat merkezlerine uçarak götürmekle vazifedardı. Bu iş basit göründüğü kadar güçtür... Tamir olsun, seri inşaat olsun, hazırlanmış bir tayyarenin ilk uçuş tecrübesini yapabilmek için güvenilir kıratta ve teknik kabiliyette pilotlar lâzımdır. Bu sebeble de her fabrikada tecrübe pilotlarına karşı itimad beslenir ve her denemenin karşılığı olarak da maddî ödemeler yapılır. İşte güç olan böyle bir vazifeyi Amy Johnson yapmakta idi.

Bu kadın tayyareci dünyanın tanıdıkları arasında yükselmiş olan ve İngiltere İmparatorluğunun haklı olarak yüzünü güldüren bir uçucu idi. Fransızların Maryse Hilsz, Héléne Boucher ve birçokları, Almanların Elly Beinhorn ve Liesel Bach'ları, Amerikalıların Amelia Earhart'ları yanında İngilizlerin Amy Johnson'u bir fedakâr varlıktı.

Bu İngiliz kadın tayyareci İngiliz pilot Mollision'un karısıydı. Amy Johnson tayyareciliğe bundan on sene evvel ve altmış iki yaşındaki Duchesse de Bedfora'nın on günde yaptığı Londra - Cap seyahatinden sonra heveslendi ve henüz elli saatlik uçuşu olan genç ve acemi bir pilotken 95 beygirlik tayyaresile yirmi gün zarfında 30,000 kilometrelik bir seyahat yaptı. Bu uçuştan sonra İngilizler tarafından Madmazel Lindbergh ismi verildi. 1931 senesi ağustosunda on günde Londradan Tokioya uçtu.

Kadın tayyareci Amy Johnson kendisine en büyük muvaffakiyeti ve şerefi veren uçuşunu 1932 senesinde başardı... Dört gün altı saatte bitirmeğe muvaffak olduğu İngiltere - Cap uçuşunda kocası Mollison'a aid olan rekoru on bir saat farkla kırdı. Arayerdeki dokuz saatlik bir tamir gecikmesi de hesaba alınacak olursa rekor farkı yirmi saati bulmaktadır. Bu suretle Amy Johnson, erkeklerle boy ölçüşerek muvaffak olan ilk kadın tayyarecisi olmak mazhariyetine ermiştir ve asırlardanberi uçmak peşinde koşan erkekler, kısa bir maziye sahib kadın tayyarecilere mağlûb olmuşlardır.

Kadınlar arasında bir eğlence olan uçmak fikri iki harb arası başladı. Tayyareciliğin bu ilerleyiş devresindeki güçlük ve heyecanı arttıkça ne garib bir tecellidir ki kadın meraklıları da çoğalmıştır. İlk uçmak şerefini 1908 de kazanan Fransız Thérèse Peltier olmuştu. Vatan hizmetinde çalışırken ve bilhassa muharebe sahnesinde ilk olarak kan dökmek bahtiyarlığını da İngiliz kadını genc Amy Johnson kazanmış bulunuyor. Öyle umuyorum ki, sakin ve esersiz bir hayat sürmektense böyle şerefli bir ölümü çoktan benimsemiş ve kendini kandırmış yüz binlerce kadınımız vardır.

1908 de uçmak hakkına kavuşan Avrupa tayyareciliği tam bir güven kazanamamışken, bugün cephe gerisinde canı pahasına vazife alan kadınını yanıbaşında can verirken görüyor. Yapılan rekorlar, aşılan denizler, başarılan akrobasiler sükûn ve sulh devresinin eğlence mevzuu, fantezi vasıtası olmuştur. Düşman havacıları toprakların sınırlarını göklerden parçalamak dileyince bütün bu gösterişler çelikleşmektedir. Ve zaman gösteriyor ki şefkat ve adalet timsali olan kadın bülbül yumuşaklığından kartal yırtıcılığına bir hamlede geçebiliyor. İşte Amy Johnson meydanda... Bu kadın havacının kahraman ruhunu hürmetle selâmlarken arkasında kendi gibi birçok kahraman hemşerisi ve onun yanıbaşında yer almak kudretinde yetişmiş Türk kızları bulunduğunu da iftiharla görüyoruz.

A. AHISKAL

Hırsız kardeşler yakalandı

Zabıta, son günlerde Aynalıçeşmeye dadanan sabıkalı iki hırsız kardeş yakalamıştır. Ali ve Yaşar adlarında bu iki kardeş hırsız, Aynalıçeşmede tütüncü Hristonun dükkânının kilidini kırarak içeri girmişler ve dükkânda sigara, şeat, para ve saire çalmışlardır.

Gene iki kardeş iki gece sonra da sabaha karşı ayni cadde üzerindeki Cumhuriyet kazinosundan 70 kilo kurşun boru aşırmışlardır.

Zabıta bu iki hırsız kardeşin hüviyetlerini tespit ederek, kurşun boruları leblebicilere satarken suç üstünde yakalamıştır.

Çalınan mallar meydana çıkarılarak sahiblerine iade edilmiş ve hırsızlar tanzim edilen evrakla birlikte adliyeye teslim edilmişlerdir.

Kömürden zehirlenenler

Galatada Necatibey caddesinde 288 numaralı evde oturan İbrahim ve Celâl odalarına aldıkları mangaldaki iyi yanmamış kömürden zehirlenmişler, Şişli etfal kastanesinde tedavi altına alınmışlardır.

İçtimaa davet

Darüşşafaka Mezunları cemiyetinden:

İdare heyetini yenilemek üzere 29/12/940 tarihinde Eminönü Halkevi salonunda yapılan toplantıda nisabı ekseriyet hasıl olmadığından 19/1/941 pazar günü saat 15 te ayni salonda tekrar toplanılacaktır. Bütün Darüşşafakalıların gelmeleri.

Mevlide davet

Refikam Muazzez Mavitanın ölümünün kırkıncı gününe musadif 21/1/941 salı günü öğle namazını müteakib Nişantaşında Teşvikiye camiinde Hafız Bürhan tarafından Mevlid okunacağından arzu edenlerin teşrifleri rica olunur.

Kudret Mavitan

***

Eski Yemen vali ve kumandanı Divrikli merhum Osman Paşa kızı FİKRİYE KOZOĞLUnun senei devriyei vefatı münasebetile tezkiri namı için 18/1/941 cumartesi günü saat 1,30 da Beşiktaşlı Hafız Rıza tarafından Kadıköy Osmanağa camiinde ruhuna Mevlid okunacağından merhumeyi seven lerin teşrifleri rica olunur.

Oğlu Nahid Koz

Ölüm

HRANT HANCIYAN

Ahmed Şükrü Yücel, Mehmed Hilmi Haşal ve ortakları başmuhasibi vefat ettiğinden cenaze merasimi 17 ikincikânun 941 cuma günü saat 2,30 da Beyoğlu Balıkpazarı Ermeni kilisesinde icra kılınacaktır.

Kongreye davet

Çocuk Esirgeme Kurumu Beyoğlu kaza kolu 1941 yıl kongresi 26/1/941 pazar günü saat 10,30 da Beyoğlu İstiklâl caddesi 69 numaralı merkezinde yapılacaktır.

Kaza koluna aylık ve yıllık suretile taahhüdatta bulunan sayın azamızın o gün o saatte bulunmalarını idare heyeti kendilerinden rica eder.

SPOR

Sakarya koşusu

Pazar günü iki mühim koşu yapılacak

İstanbul bölgesi atletizm ajanlığından:

1 — Sakarya koşusu evvelce ilân edildiği gibi 19/1/941 pazar günü saat 10,30 da Şişlide 3500 ve 6500 metre üzerinden yapılacaktır.

2 — 3500 metrelik koşunun parkürü her sene yapıldığı gibi Şişli Tramvay deposundan hareket ve Mezarlık karşısı ve Abidei Hürriyetin arkasından, Bulgar hastanesi önünden geldiği yoldan ariveye muvasalat.

3 — 6500 metrelik koşu ise, ayni yoldan gidiş, Abidenin arkasından, ilerideki tek bir ağacın önünden dönerek İngiliz mektebi sahasının etrafını iki tur yaptıktan sonra Bulgar hastanesi önünden geçilerek geldiği yoldan ariveye muvasalattır.

4 — Koşuya iştirak edecek atletlerin behemehal saat 9,30 da Şişli Tramvay deposunda hazır bulunup atletizm ajanlığından numara almak üzere müracaatleri lâzımdır.

5 — Aşağıda isimleri yazılı koşuyu idare edecek olan hakem arkadaşların saat 10 da teşrifleri rica olunur.

Adil Giray, Hikmet Barlan, Naili Moran, doktor Nureddin Savcı, Cemil Uzunoğlu, İlhami Polater, Abbas Sakarya, Firüzan Tekil, Faik Önem, Şakir Baruyer, Tevfik Böke, Hüsamed - din Güreli, Zeki Gökışık, Receb Ogan, Mufahham Elmen, Halûk Hekimoğlu, C. Başaran, A. Bakır, Fethi Dinçer, İskender Sungur, Neriman Tekil, Ömer, Nazmi Tüfekçi.

Bu hafta yapılacak maçlar

İstanbul futbol ajanlığından:

19/1/941 tarihinde ypailacak lik maçları

Fenerbahçe stadı:

Saat 11, Fenerbahçe - Beyoğluspor (B), hakem: Necdet Gezen, yan hakem: Ziya - Neşet.

Saat 13, Fenerbahçe - İst. Spor, hakem: Eşref Mutlu, yan hakem: Ziya - Fikret.

Saat 15, Galatasaray - Beyoğluspor, hakem: Sazi Tezcan, yan hakem: Necdet - Neşet.

Şeref stadı:

Saat 9,15, Vefa - Altıntuğ (B), hakem: Nihad Dorken, yan hakem: Selâmi - Halid.

Saat 11, Altıntuğ - Topkapı, hakem: Hüsnü Savman, yan hakem: Nejad - Halid.

Saat 13, Beşiktaş - Süleymaniye, hakem: Samih Duransoy, yan hakem: Muhtar - Nihad.

Saat 15, Beykoz - Vefa, hakem: Tarık Özerengin, yan hakem: Bahaeddin-Selâmi.

Karagümrük sahası:

Saat 11, Demirspor - Doğuspor, hakem: Şazi Tezcan, yan hakem: Zeki - Münir.

Saat 13, Karagümrük - Eyüb, hakem: Şekib Akduman, yan hakem: Sadık - Zeki.

Saat 15, Davudpaşa - İstiklâl, hakem: Muzaffer Çizer, yan hakem: Sadık - Fazıl.

Not: Anadoluhisar sahasının bozukluğu yüzünden bu sahadaki ikinci küme maçları tehir edilmiştir.

Mektebler arası voleybol maçları

Erkek mektebleri arasındaki voleybol maçlarına bu gün Eminönü ve Beyoğlu Halkevi salonlarında devam edilecektir.

Eminönü Halkevi maçları:
Vefa - Şişli Terakki: Saat 14,30.
İstiklâl - Hayriye: Saat 15.
Beyoğlu Halkevi maçları:
İstanbul lisesi - Kabataş: Saat 14,30.
Galatasaray - Haydarpaşa: Saat 13.

Halkevleri arasında yapılacak müsabakalar

İstanbul Halkevleri spor şubeleri arasında önümüzdeki pazar günü halat çekme ve voleybol müsabakaları yapılacaktır. Halkevleri azaları arasındaki bu müsabakalar şimdiye kadar ilk defa yapılmış olacağı için pek cazib olacaktır.

HALKEVLERİNDE

Konser ve konferans

Eminönü Halkevinden:

1 — 18/1/941 cumartesi akşamı saat 20,30 da İstanbul Konservatuarı orkestrası şefi profesör Seyfeddin Asalın idaresinde Evimiz salonunda bir konser verecektir.

2 — 19/1/941 pazar akşamı saat 20 de Dr. İhsan Şükrü Aksel (Sporun bünye ve karakterle alâkası) mevzuunda bir konferans verecek ve temsil şubemiz (Hissei Şayia) piyesini temsil edecektir.

Bu konser ve toplantıya gelmek istiyenlerin giriş kartlarını büromuzdan almaları rica olunur.

Cumhuriyet Halk sütunu

Su baskınına uğrıyan mıntakalardaki yollar

Karacabey karilerimizden Süleyman Ersek yazıyor:

«Su baskınından sonra Karacabey - Bursa ve Karacabey - Çatrak şoseleri hayli tahribata uğradılar. Fakat ufak bir himmetle tamir edilebilinecekleri gözle de pekâlâ görülmektedir. Tamir işi geciktikçe gedikler büyüyor, kadın, erkek, genc, ihtiyar, çoluk çocuk bütün yolcular dizlere kadar çamurdan geçmek mecburiyetinde kalıyorlar, çok sefil ve perişan bir hale geliyorlar. Acele tamir edilmesi için alâkadar makamın nazarı dikkatini celbetmenizi dilerim.»

Heybeliadada emekli yarbay İsmaile

Baro, Bahçekapıda Liman hanının üçüncü katındadır. Müşkülünüzün halli için oraya müracaat etmenizi tavsiye ederiz.

Akşehirde odun derdi

Akşehirde Hususi Muhasebe muhasib muavini Enver Sungunay imzasile:

«Geçen kış odunun arabası 12 liraya ve merkeb yükünü de 120 kuruşa alıyorduk. Bu sene ortada makul bir sebeb yokken bir merkeb yükü odun 150 kuruşa çıktı ve tabiatile bir araba ödün da ayni nispette pahalılaştı. Belediyemizden sade fakir fikaranın değil, orta hallilerin de müşkül mevkide kaldıklarını düşünerek bu ihtikârın önüne geçmesini rica ederim.»

Vazifeşinas bir memura teşekkür

Darıcada müskürat bayii Tevfik imzasile:

«İş saatleri haricinde dahi masalih erbabının müstacel müracaatlerini kabul ederek hem onlara kolaylık gösteren, hem de İnhisar idaresinin varidatını artırmaya hizmet eden Darıca nahiyesi İnhisarlar memuruna bütün bayiler namına teşekkür eder ve diğer memurlarımıza da bu zihniyetin bir misal teşkil etmesini dilerim.»

İki tramvay arasında...

Said oğlu Ali adında 35 yaşlarında biri, Tophane civarında vatman İbrahimin idaresindeki 343 numaralı tramvaya binmek istemiştir. Fakat bir dalgınlık neticesi tramvaya ters taraftan binmeğe teşebbüs etmiştir. Bu sırada mütekabil istikametten de vatman Zekinin idaresindeki tramvay gelmiştir. Her iki tramvay arasında kalan Ali başından yaralanmıştır.

Civardan kazayı görenler, derhal imdadı sıhhî otomobilini celbettirmişler - dir. Bu kazadan bir talih eseri ufak bir yara ile kurtulan Ali Beyoğlu hastanesine kaldırılmıştır.

Günün Bulmacası

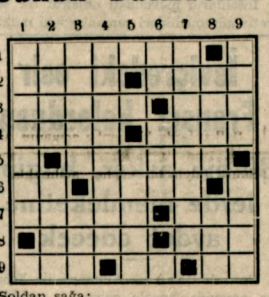

Soldan sağa:

1 — Oturma vasıtalarından. 2 — Ozan, talik etme. 3 — İnce taban tahtası, bir emir. 4 — Efrad, bir ölçü. 5 — Fazla. 6 — Pederin yarısı, bir devletin parası. 7 — Karaşın, elektrik ölçüsü. 8 — Para vererek yardım etme, istikbal. 9 — Aşağı kısım, bir soru edatı, bir renk.

Yukarıdan aşağıya:

1 — Hayvanlardan bir kısmının iç uzuvlarından. 2 — Diğer, soyunda kibarlık mevcud olan. 3 — Bir yemiş, rengi donuk. 4 — Su haline getirilen. 5 — Aleyhte bulunan. 6 — Nota, kâğıddan sapı olan kibrit. 7 — Üzerinden çok zaman geçmiş mesele (iki kelime). 8 — Ters çevirirseniz eski bir Türk devleti olur, büyük ced. 9 — Danslı gece toplantısı, çevik.

Evvelki bulmacanın halledilmiş şekli

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	K	A	R	A	K	I	Ş	■	B
2	Ö	Z	Ü	R	■	S	A	P	A
3	S	A	Y	I	N	■	M	A	T
4	T	R	A	K	■	A	K	S	İ
5	E	■	■	S	A	V	U	L	■
6	N	O	H	U	D	■	M	A	L
7	D	R	A	■	A	D	A	N	A
8	İ	D	R	A	K	■	Ş	A	P
9	L	U	P	■	■	K	I	N	A

SİNEMA

"Büyük Diktatör"

Şarlonun; Jack Oakie ile birlikte çevirdiği bu film; Amerika; İngiltere ve Mısırda çok beğenildi

Büyük diktatörlerle küçük diktatör Napolini karşı karşıya

Şarlo, yirmi senelik filim aktörlüğü neticesinde bütün dünyada hiç bir sinema artistine nasib olmıyan şöhret ve muvaffakiyet kazandı. Onun bu zaferini sade hırpani kıyafetine, salapurya ayakkabılarına, incecik bastonuna, melon şaphasına ve güdük bıyıklarına atfetmek büyük bir hata olur. Üstad, muhakkak ki insan evlâdının maddî ve manevi zayıf taraflarını bularak onlarla pek güzel alay etmeği bilen, ayni zamanda aşağı tabakaya mensub sefil insanlara kendi hemcinslerinin reva gördüğü haksızlıkları tenkid ve onlara isyan eden büyük bir karikatüristtir.

Şarlo Büyük Diktatör rolünde

Vücude getirdiği yirmiye yakın gülünç olmakla beraber düşündürücü kordelâlar, bilhassa bunlar arasındaki «Altına hücum», Şehir ışıkları», «Asri zamanlar» gibi şaheserler, basit fikirli seyirciler üzerinde belki yalnız birer vodvil tesirini bırakmıştır ama, mü - nevverler bunları birer felsefi ve tragi - comique macera olarak ve derin derin tefekkürlere dalarak sonsuz bir zevkle temaşa etmişlerdir. Fakat malûm ya, beni beşer için ihtirasın hududu yoktur. Büyük san'atkâr bu şöhret ve muvaffakiyeti hiç bir zaman kendisine kâfi görmemiş, hırpani kıyafetinden, bastonundan, şapkasından, ayakkablarından tecerrüd ederek, siyasî ve askeri zaferler peşinde koşmuş şahsiyetlerden bir kısmının hayatını yarı hiciv ve yarı hakikat olarak beyaz perdede yaşatmak gayesini bir san'at ideali telâkki etmiştir.

Bu sahada ilk aklına gelen kahraman Napolyon'du. Büyük ihtilâl sonunda biraz sahsi gayretinin ve biraz talih ve tesadüfün tesirile imparatorluk ve cihangirlik payesine yükselerek sonra her fani gibi bir hiç menzilesine inmiş bulunan bu Fransız kumandanının hayatını sinemada yaşatmak üzere olduğuna dair her sene birbirini takib eden şayialar dolaşır, fakat eser meydana çıkmak şöyle dursun, ilk sahnesinin çevrilmeğe başlandığına dair bile bir haber gelmezdi.

Son zamanlarda Şarlonun idealinin ibresi başka bir istikamete tevecciih etti. Tarihî bir kahramanın hayatını canlandırmanın bugünkü beşeriyet kütlesinin üzerinde fazla müessir olamıyacağını düşündü. Moda salgını gibi muhtelif memleketlerde başgösteren diktatörlük hastalığını kendisine mevzu ittihaz etmeğe karar verdi.

İşte «Büyük diktatör» bu kararın mahsulüdür. Şarlo, iki sene çalışarak çevirdiği bir filimde Yahudi bir berberin bazı tesadüflerden nasıl istifade ederek «Büyük diktatör» mevkiine geçtiğini ve hakiki diktatörü kendi yerine ne surette tecemmu kamplarından birine gönderdiğini göstermektedir. Kordelâda «Büyük diktatör» den maada bir de küçük diktatör vardır ki, onun da adı Napolini'dir.

Bu ikinci rolü yeni dünyanın en nüktedan komiklerinden Jack Dakie oynamaktadır ki, sinema meraklıları onu muhtelif Amerikan filimlerinde birinci ve ikinci derecede rollerde seyretmişler ve beğenmişlerdir.

Eylülde biten filim o vakitten bugüne kadar şimali ve cenubî Amerika memleketlerinde en büyük sinema salonlarının hiç değiştirilmiyen programlarını teşkil ettiği gibi son zamanlarda Mısır ve İngiliz sinemalarında da pek çok alkışlanmıştır. Yalnız bazı cenubî Amerika hükûmetlerinin sansürleri bu kordelânın gösterilmesine mâni olmuşlardır.

Teşekkür

Kemal Film ve İmpeks Ltd. şirketleri müessis, müdür ve sahibi, büyüğümüz Kemal Sedenin hazin vefatı dolayısile icra edilen cenaze merasimine iştirakla eyliyen ve bizleri teselli için telgrafla kederlerimize ortak olan ve cenazesine çelenk göndermek lûtufkârlığında bulunan sayın dostlarımıza ayrı ayrı şükranlarımızı bildirmeğe pek derin kederlerimiz mâni bulunduğun - dan minnetlerimizin iblâğına muhte - rem gazetenizin delâletini rica ederiz.

Seden ailesi

RADYO

Bu günkü program

8,00	Program	18,30	Fasıl heyeti
8,03	Haberler	19,00	Peşrevler
81,18	Müzik (Pl.)	19,15	Şarkılar
8,45	Yemek listesi	19,30	Haberler
	★	19,45	Şarkılar
12,30	Program	20,15	Rad. Gazetesi
12,33	Şarkılar	20,45	Temsil
12,50	Haberler	21,30	Konuşma
13,05	Şarkılar	21,45	Orkestra
13,20	Müzik (Pl.)	22,30	Haberler
	★	22,45	Orkestra
18,00	Program	23,00	Caz (Pl.)
18,03	Müzik	23,30	Kapanış.

Nikâh merasimi

Kars meb'usu Bay Esad Özoğuzun oğlu Divanı Muhasebat Müddeiumumî muavini Nebil Özoğuz ile emekli General Adil Türkdoğanın kızı Melâhatin nikâhları dün Kadıköy Evlenme memurluğunda akdedilmiştir. Taraflara saadetler temenni eyleriz.

ŞEHİR TİYATROSU

TEPEBAŞI D R A M KISMINDA
Akşam saat 20.30 da
ABDAL
***
Beyoğlu İstiklâl caddesi
KOMEDİ KISMINDA
Akşam saat 20,30 da
PAŞA HAZRETLERİ
***
Beyoğlu H A L K Sineması
Bugün saat 11 de, gece 20 de
1 — KATRACA MUHAREBELERİ
(Türkçe)
2 — ATEŞ BÖCEĞİ

Yarın akşam: Şehzadebaşında
Turan Tiyatrosunda
Sinema - Tiyatro - Varyete
San'atkâr NAŞİD ve arkadaşları,
Sahibinin Sesi başokuyucuların - dan Küçük MUKADDER
MASKELİ ADAM
Komedi 3 perde
Sinemada: Kalb Sızıları
CAROLE LOMBARD - GARY GRANT - KAY FRANCİS
Ve
POLİS AVCI TABURU
Büyük GANGSTER filmi
Sinema: 11 den itibaren
Devamlı matineler

ŞARK SİNEMASI
(Eski Ekler)
Bu akşam, tam 9 da B Ü Y Ü K G A L A müsameresile
Sinemanın vücude getirdiği en fevkalâde bir film olan
Arabacının kızı Dunyaşka
(Aşk ve hayal)
Filmini gösterecektir.

Meşhur Rus Edibi ALEKSANDR PUŞKİN in romanından.
Oynayanlar: HEINRICH GEORGE ve HILDE KRAHL
Bu süper-film, BALALAYKALARI, ÇİGAN MÜZİĞİ, ŞARKILARI, DANSLARI ile canlandırılan Çar Rusyasının gözler kamaştırıcı kibar hayatının tehlikelerine maruz kalan ve Hûsar subayı MİNSKİ'nin sahte vâidlerine kanıp sukut eden basit ve güzel DUNYAŞKA'nın feci hikâyesidir.
NUMARALI YERLERİNİZİ ÖNCEDEN TEDARİK EDİNİZ.

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* — 65 — Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

— Sizi rahatsız ettim, affedersiniz, dedi.

Bedbaht ihtiyar, hâlâ, eğilerek selâm vermeği düşünüyordu. Yesinin arasında yaptığı bu nezaket hareketi beni müteessir etti. Birdenbire, içimde tekrar o hararetin, o coşkunluğun kabardığını, göğsümü doldurarak gözlerime kadar yükseldiğini, ayni zamanda, o pek iyi tanıdığım gevşekliğin vücudümü kapladığını hissettim. Merhamet, gene hakkımdan gelmişti. Kızını, en kıymetli şeyini bana ikram etmeğe gelen bu ihtiyarı, bu halde gönderemezdim. Onu kendi haline terkedemez, hayatını söküp alamazdım. Ve teselli yerine geçecek, onu teskin edecek bir söz söylemekliğim lâzımdı. Arkasından fırladım.

— Mösyö Kekesfalva, dedim, rica ederim, sözlerime yanlış mana vermeyin. Böyle sellemehüsselâm, çıkıp gitmeniz doğru olmaz.. Hem, kendisine söyle - yeceğiniz şey... Şu anda üzerinde mühiş bir tesir yapacaktır.. Sonra da... Hakikatle alâkası olmayacak.

İhtiyarın beni dinlemediğini görünce teessürüm büsbütün arttı. Orada, loşlukta canlı bir nevmidi heykeli gibi katılıp kalmış, tam manasile yaşayan bir ölü halindeydi. Onu teselli etmek ihtiyacını, gitgide daha fazla duyuyordum.

— Hakikatle alâkası olmayacaktır, Mösyö Kekesfalva, yemin ederim size.. Ve, kızınıza hakaret etmiş bir adam mevkiinde kalmak.. Yahud kendisine, hakkında samimî bir his beslemediğim kanaatini vermek pek gücüme gidecek... Yemin ederim ki, onu, benden fazla hiç kimse sevemez.. Kendisine lâkayd olduğumu zannetmesi, hakika - ten bir cinnettir.. Bilâkis, lâkayd değilim.. Fakat, bugün için, bir tek mühim mesele var.. Kendine bakması.. İyi olması lâzım!..

— Peki, sonra... İyi olduktan sonra?

Kekesfalva, birdenbire bana dönmüştü. Bir lâhza evvel cansız duran gözleri fosfor pırıltıları saçıyordu.

İçime korku düştü. Tehlikeyi hissetmiştim. Hemen oracıkta, derhal bir vaidde bulunmak, ebedi bir taahhüde girmek olacaktı. Fakat kendimi topladım ve Edit'in ümidi beyhude olduğunu düşündüm. Çabuk iyileşemezdi. Bu iş, daha senelerce ve senelerce sürebilirdi. Kondor «fazla uzağı düşünmeğe lüzum yok, yalnız, şimdilik teskin ve teselli edelim» demişti. Ona bir parça ümid nçin vermemeli, onu neden bir müddet için mes'ud etmemeli?

— Evet, o zaman, bittabi.. Size, kendi ayağımla gelirim, dedim.

İhtiyar, yüzüme baktı. Bir raşe geçirdi. Kendi farkına varmadan, içimden gelen bir kuvvet onu itiyor gibiydi.

— Bunu kendisine söyleyebilir mi - yim?

Tehlikeyi tekrar gördüm. Fakat, ihtiyarın yalvaran bakışlarına mukavemet kudretim yoktu. Kat'i bir eda ile:

— Evet, dedim, bunu da söyleyin.

Ve elimi uzattım. Gözleri parladı, minnet yaşlarile doldu. Lazar dirilip te mezardan çıktığı zaman, gök yüzünü ve onun mübarek ışığını görünce, bakışları her halde bu ifadeyi taşımıştı. Eli elimde titriyor, titremesi artıyordu. Sonra, başını birdenbire eğdi. Bu şekilde bir kere daha eğildi ve elimi öptüğünü tam zamanında hatırladım. Elimi hızla çektim, tekrar:

— Evet, bunu kendisine söyleyiniz rica ederim, dedim. Üzülmesin. Ve her şeyden evvel, iyi olmağa baksın, hem kendi hesabına, hem bizlerin, hepimizin hesabına!

Kekesfalva, huşu içindeydi.

— Evet, dedi, iyileşsin, bir an evvel iyileşsin. Şimdi artık gidecektir, derhal gidecektir, eminim. Gidecek ve iyi olacak, sizin sayenizde iyileşecek, sizin için.. Ben, daha o zaman anlamıştım ki sizi bana Allah yolladı.. Benim teşekkürlerimin kıymeti yok.. Cenabı hak sizin mükâfatınızı verecektir.. Gidiyorum.. Hayır, gelmeyin, zahmet etmeyin. gidiyorum.

Ve ihtiyar, redingotunun etekleri peşsıra dalgalanarak, bildiğim yürüyüşünden büsbütün başka, çok ilâhi bir adımlarla, kapıya doğru ilerledi.

Kapı, ihtiyarın arkasından, parlak, adeta neşeli bir gürültü ile kapandı. Ben yalnız kaldım. Düşünmeden fena bir iş yaptığı zaman insan nasıl bir parça sersemlerse, ben de öyleydim. Fakat, zâfım yüzünden verdiğim vadı ve bunun bütün mes'uliyetlerini, ancak bir saat sonra, emirberim kapıya hafifçe vurarak bir mektub getirdiği zaman tamamen anlıyabildim. Mektubun şekline ve mavi kâğıdına gayet aşina idim.

Mektub şöyle diyordu: «Öbürgün gidiyoruz. Babama kat'i olarak söz verdim. Sen günlerdeki vaziyetimi affediniz. fakat sizin için bir yük olmak korkusu, beni tamamen altüst etmişti. Artık, niçin ve kimin için iyileşmem icab ettiğini biliyorum. Artık, hiçbir şeyden korkmuyorum. Yarın mümkün mertebe erken gelmiz. Sizi, hiç bu kadar sabırsızlıkla beklediğim yoktu. Daima sizi seven: E.»

«Daima». İnsanı, çözülmez bir şekilde ve ebediyen bağlayan bu kelimeyi okuyunca, birdenbire ürperdim. Fakat geri dönmeğe imkân kalmamıştı. Bir kere daha, merhametim irademe mağlûb olmuştu. Kendimi vermiştim. Artık kendi kendime sahib değildim.

«Kendine gel» diye düşündüm, bu, senden kopardıkları son şeydir. Bu yarı vaid, esasen anlaşmak,-- ödeniminüc vaid ,esasen asla tahakkuk etmiyecektir Bir gün daha, çok çok iki gün daha, sonra gidecekler ve serbest kalacaksın.»

Fakat ertesi gün, vakit öğleyi geçtikçe, üzüntüm artıyor ,genc kızın sakin ve inanc dolu bakışına, yüreğimde bir fazla yalanla tahammül etmek düşüncesi, gitgide daha azab verici bir hal alıyordu.

Kahvede, arkadaşlarımla, şakacı bir eda takınarak gevezelik etmeğe uğraştım, nafile, şakaklarımın zonklaması, âsabımın titremesi, bana hakikati fazlasile hatırlatıyordu. Ayni zamanda, sanki içimde bir yangın varmış gibi, boğazımda anî bir kuruluk peyda olmuştu.

Bir konyak ismarladım, içtim. Kuruluk, hâlâ boğazımı sıkıyordu. Bir konyak daha ismarladım. Fakat, hakikati üçüncü konyakta anladım. Cesaret bulmak, orada korkak veya gevşek davranmamak için içiyordum. İçimde birşey vardı ki önceden uyutmağa çalışıyordum. Bu, belki korku, belki hicab, çok iyi veya çok fena bir histi.

Evet ,buydu, bundan başka birşey değildi. Maruz kaldığım güçlükleri ve kimbilir, belki de tehlikeleri kendimden gizlemek için, kendimden geçmek istiyordum. Fakat bu üç kadehin yaptığı ilk tesir, bacaklarımın ağırlaşması ve kafamın içinde, dişçi aleti gibi bir şeyin, dişe dokunup acıtmadan evvelki hale benzer delici uğultusu oldu. Korkulu eve giden ve bu sefer bana ucsuz bucaksız görünen uzun yolda kalbim çarparak yürürken, kendimden emin, başı dinç, ve hele neşeli bir adam kat'iyyen değildim.

İş, benim zannettiğimden çok daha iyi oldu, bitti. Bir başka sersemlik, kaba alkolden umduğum sarhoşluktan daha yüksek, daha saf bir şey beni bekliyor-Zira, minnettarlık ve şefkat bizi nasıl mestederse, gurur da öylece sersemletir.

Daha sokak kapısında, emektar Jozef, beni görünce, büyük bir sevincle, haykırdı:

— Ooo! Buyursunlar, teğmen!

Heyecandan boğuluyor, bir sağ ayağının, bir sol ayağının üstünde sallanarak, hayran, yüzüme bakıyordu. Zaptedemediği heyecanının, sesine verdiği teessürle fısıldadı:

— Lûtfen salona geçiniz! Matmazel Edit sizi çoktanberi bekliyor.

Hayret ettim. Bu yabancı adam, bu hizmetkâr, niçin bana öyle hayran hayran bakıyordu? Niçin bana bu kadar muhabbet gösteriyordu? Başkalarında iyilik ve merhamet eseri görmek, insanları hakikaten iyi ve mes'ud mu yapıyordu? Eğer böyle ise, Kondor haklıydı. Bir tek kişiye bile yardıma koşan kimse, bu suretle, hayatına bir mana katmış oluyor. O halde, kuvvetimizin son haddine kadar, hatta o haddi aşarak, bir başkası için fedakârlık etmek, cidden zahmete değer bir şey. O halde, bütün fedakârlıklar makuldür. Hatta, bir yalan, eğer bir kimseyi mesud ederse, bütün hakikatlerden daha mühimdir.

O esnada, yüzü pür inşirah, İlona bana doğru geliyordu. Bakışları, muhabbet dolu, beni baştan aşağı kavradı. O zamana kadar, elimi hiç bu kadar hararetle sıkmamıştı.

— Teşekkür ederim, dedi.

Sesinde, ılık bir yaz yağmurunun tatlılığı vardı.

— Zavallı yavrucak için yaptığınız bu iyiliği kabil değil bilemezsiniz. Allahın mevcudiyeti nasıl muhakkaksa, sizin de onu kurtardığınız o kadar muhakkak! Çabuk, sizi nekadar sabırsızlıkla bekliyor, anlatamam.

O arada, öteki kapı yavaşça açılmıştı. Kapının arkasında, pusuda bir bekliyen bulunduğunu hissediyordum.

İhtiyar içeri girdi. Gözlerinde o dünkü korkudan, o sabitlikten eser kalmamıştı. Tatlı bir parlaklık, o bakışları canlandırmıştı.

(Arkası var)